Ιρανικός ψευδο-αντιιμπεριαλισμός

Rahman Bouzari (Ιρανός δημοσιογράφος)

"Η πρώτη αναγκαία προϋπόθεση για την καταπολέμηση του ιμπεριαλισμού είναι να πολεμήσεις τις ιμπεριαλιστικές σχέσεις στο εσωτερικό."

Ο αντι-ιμπεριαλισμός εμφανίζεται με διάφορες μορφές στο Ιράν, από σκληρός ως εύπλαστος. Παρ' όλα αυτά, με την άνοδο των αντιδραστικών δυνάμεων, η ιστορία του αντι-ιμπεριαλισμού στο μετα-επαναστατικό Ιράν συνιστά έναν θρίαμβο του δεύτερου. Η Επανάσταση του 1979, κατά την οποία οι θρησκευτικές δυνάμεις κατέλαβαν την εξουσία και προσπάθησαν να ανακατευθύνουν τον αντι-ιμπεριαλιστικό διάλογο, έβαλε τέλος στον μακρόχρονο «μήνα του μέλιτος» του Ιράν με την Αμερική. Οδήγησε σε μία παρανόηση των δυτικών διανοούμενων ότι η ιρανική κυβέρνηση βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της αντίστασης ενάντια στον αμερικανικό ιμπεριαλισμό. Υπήρξαν, επίσης, κάποιοι ανάμεσα στους κοσμικούς Ιρανούς διανοούμενους που επιδοκίμασαν αυτόν τον αντι-ιμπεριαλισμό -κυρίως το «Tudeh» (το Κόμμα του Λαού) που αποτελούσε θαυμαστή του ιμπεριαλιστικού αφηγήματος της Ισλαμικής Δημοκρατίας, μέχρι που το καθεστώς φυλάκισε και εκτέλεσε τους ηγέτες του το 1983.

Η Κρίση των Ομήρων το 1979 αποτέλεσε σημείο καμπής στις σχέσεις Ιράν-Αμερικής. Εκτροχίασε τον αριστερό αντι-ιμπεριαλιστικό λόγο και τον μετέτρεψε σε μια ρηχή ρητορική ενάντια στον λεγόμενο *μεγάλο σατανά* με το ενοποιητικό σλόγκαν «Κάτω η Αμερική».

Τριάντα χρόνια αργότερα, όταν ο Mahmoud Ahmadi-Nejad ανέβηκε στην εξουσία, ακόμη και κάποιοι δυτικοί διανοούμενοι είχαν την παραπλανητική εντύπωση πως αποτελούσε έναν αριστερό που μάχεται ενάντια στο κυρίαρχο παγκόσμιο σύστημα.

Μια χαρτογράφηση της επανάστασης

Για να καταλάβουμε την ιστορία του αντι-ιμπεριαλισμού στο Ιράν, είναι απαραίτητος ένας αναδρομικός στοχασμός πάνω στην Επανάσταση του 1979. Για να συντομεύουμε, η Επανάσταση έγινε στην αυγή της νεοφιλελεύθερης αντεπανάστασης, που έφερε τη θάτσερ και τον Ρήγκαν στην εξουσία. Η πρώτη δεκαετία της επανάστασης συμπίπτει με την αλλαγή στην παγκόσμια σκηνή: ο ψυχρός πόλεμος τελείωνε και η Σοβιετική Ένωση κατέρρεε.

Οι αριστεροί και οι αντι-αποικιακοί σε όλον τον κόσμο, οι βασικοί δηλαδή φορείς του αντι-ιμπεριαλιστικού λόγου, υποχρεώθηκαν σε υποχώρηση. Στο Ιράν, η πρώτη δεκαετία ήταν αυτή του ανταγωνισμού ανάμεσα στις δυνάμεις που αναμείχθηκαν στην Επανάσταση του 1979. Ο κυρίαρχος πολιτικός Ισλαμισμός που προήλθε από αυτήν κατέστειλε όλους τους αντιπάλους, συμπεριλαμβανομένων των κοσμικών αριστερών και τους φιλελεύθερους, καταλήγοντας στη σφαγή του 1988. Κατέληξε σε μια αμφιλεγόμενη νέα τάξη, η οποία αντιτίθεται πολιτικά σε αυτό που προωθεί οικονομικά.

Το καθεστώς ακολουθεί τις οδηγίες της Παγκόσμιας Τράπεζας και την πειθαρχία στο ΔΝΤ, υποτάσσοντας τους εργάτες και τα λίγα συνδικάτα τους, υλοποιεί το πρόγραμμα διαρθρωτικής προσαρμογής, εγκαθιστά τον εαυτό του ως αγορά χαμηλών μισθών για το κεφάλαιο. Η πολιτική οικονομία της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν **τελεί σε συμφωνία με την παγκόσμια τάξη, υπηρετώντας το ένα τοις εκατό της τοπικής ολιγαρχίας που είναι τα πάντα εκτός από αντι-ιμπεριαλιστική.**

Ωστόσο με όρους πολιτικής ρητορικής, παρουσιάζει τον εαυτό της ως αντι-ιμπεριαλιστικό καθεστώς και θεωρείται από τη λεγόμενη διεθνή κοινότητα ως ένα «κράτος-παραβάτης». Οι διεθνείς τακτικές της Ισλαμικής Δημοκρατίας, οι περιφερειακές της συμμαχίες και οι εχθρότητες, που τακτικά μετατοπίζονται ενάντια στο μπλοκ των Ηνωμένων Πολιτείων, Ισραήλ και Σαουδικής Αραβίας για να πυροδοτήσουν τις φλόγες της διαίρεσης Σουνιτών-Σιιτών, μπορούν να εξηγηθούν με αυτούς τους όρους. Το καθεστώς

εκμεταλλεύεται την περιφερειακή δημογραφία και την ύπαρξη μειονοτήτων Σιιτών σε κάθε γωνιά της Μέσης Ανατολής. Είναι ειρωνικό πως κάθε δυτική παρέμβαση στην περιοχή βολεύει στην πραγματικότητα την Ισλαμική Δημοκρατία. Καθώς οι κεντρικές κυβερνήσεις καταρρέουν, αυτές οι μειονότητες αναδιοργανώνονται για να βρουν συμμάχους.

Στρατηγική «Ούτε πόλεμος ούτε ειρήνη»

Η διπρόσωπη φύση της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν εκφράζεται με την αρχή «ούτε πόλεμος ούτε ειρήνη» στη διεθνή σκηνή. Πράγματι εμπλέκει τον εξαναγκασμό και τη συνεργασία ταυτόχρονα, αν και η ισορροπία ανάμεσα στα δυο αυτά προσωπεία στην άσκηση της εξουσίας μπορεί να αλλάζει από τη μια περίοδο ή διαχείριση στην άλλη. Οχτώ χρόνια μετά τον πόλεμο Ιράν-Ιράκ, αυτή η αρχή κατευθύνει τις ιρανοαμερικανικές σχέσεις. Συνιστά μία γκρίζα ζώνη στην οποία η κυβέρνηση μπορεί να χρησιμοποιεί τη σύγχυση αμφίπλευρα: όποτε χρειάζεται, η απειλή του πολέμου έρχεται στο προσκήνιο και επιτρέπει στην κυβέρνηση να εντείνει την εγχώρια καταστολή. Όταν η απειλή είναι ανίκανη να κινητοποιήσει τη διεθνή συναίνεση, η κυβέρνηση μπαίνει σε διαπραγματεύσεις με τη Δύση, χωρίς να περιορίζει το εύρος της εγχώριας καταστολής.

Παρ’ όλα αυτά, η κίνηση προς διαπραγμάτευση και ειρήνη σε αυτή την περίπτωση δεν είναι αρκετά δραστική για να κρατήσει τη συζήτηση της απειλής του πολέμου στο τραπέζι. Σαν αποτέλεσμα αντιμετωπίζουμε μια ρευστή, ασαφή, ενδιάμεση κατάσταση στην οποία η κυβέρνηση μπορεί ακόμη να χρησιμοποιεί τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της πολεμικής απειλής καθώς και της μη βιώσιμης ειρήνης και στην εγχώρια και στη διεθνή πολιτική.

Παρά τη γεωπολιτική ασυμμετρία δύναμης ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν, η συνέχιση της «ούτε πόλεμος ούτε ειρήνη» κατάστασης είναι σύμφωνη με τα συμφέροντα των ΗΠΑ. Επιτρέπει και στους δύο να έχουν επιρροή στην περιοχή, έστω και με πολέμους *δια αντιπροσώπου*. Επιπλέον, υπήρχε

παρασκηνιακά μια κρυφή συνεργασία ανάμεσα στους δυο, με σημαντικότερη το σκάνδαλο Ιράν-Κόντρας, που προδίδει την κενότητα του ιρανικού αντι-ιμπεριαλιστικού μεγαφώνου.

Εύκαμπτος αντι-ιμπεριαλισμός

Βλέποντας την όλη εικόνα, είναι δύσκολο να πιστέψουμε την επί δεκαετίες αντι-ιμπεριαλιστική ρητορική της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν. Όπως πάντα, ο ρηχός αντι-ιμπεριαλισμός συνεχίζει να δημιουργεί τους νέους του φορείς. Τα τελευταία χρόνια, μια ανομοιογενής λίστα από δημοσιογράφους, ακτιβιστές των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, δεξαμενές σκέψης, οργανισμούς, πρώην πολιτικούς, πρώην πρέσβεις και Ευρωπαίους ακαδημαϊκούς διαδίδουν, συνειδητά ή άθελά τους, τη ρητορική της Ισλαμικής δημοκρατίας του Ιράν, επικαλούμενοι τον ρόλο της ως αντιπαραθετικό ως προς τις τις ΗΠΑ.

Αν και με διαφορετικά κίνητρα, συνιστούν ένα μπλοκ ψευδο-αντιιμπεριαλισμού, δαιμονοποιώντας τον πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ και δίνοντας στην Ιρανική Δημοκρατία του Ιράν ένα ανθρώπινο πρόσωπο. Αυτή η γενιά των μιντιακών ακτιβιστών μένουν κυρίως στο εξωτερικό, είτε έχουν γεννηθεί στην Ευρώπη, στη Βρετανία και στη Βόρεια Αμερική είτε έχουν μεταναστεύσει σε αυτές τις χώρες. Εξιδανίκευαν τις δυτικές δημοκρατίες στις χώρες καταγωγής τους, κατάλαβαν ότι οι φιλελευθερο-δημοκρατικές υποσχέσεις δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητά τους και στράφηκαν σε ένα είδος ρηχού αντι-ιμπεριαλισμού υπερτονίζοντας την ιρανική τους ταυτότητα.

Παραβλέποντας την ιστορία του αντι-ιμπεριαλισμού στο Ιράν -η εθνικοποίηση της βιομηχανίας πετρελαίου του Ιράν από τον Mohammad Mosaddegh- και στην περιοχή, αντικαθιστούν τον αντι-ιμπεριαλισμό με μια επιφανειακή μορφή αντι-αμερικανισμού στο μετα-επαναστατικό Ιράν. **Ο ιμπεριαλισμός, σύμφωνα με αυτούς, δεν είναι ένα στάδιο στην ανάπτυξη του καπιταλισμού παγκοσμίως, αλλά περισσότερο ένας γεωπολιτικός ανταγωνισμός.**

Χωρίς την ψευδαίσθηση για μια πλήρη και διεξοδική αναφορά,

παρακάτω σημειώνονται τρία δομικά στοιχεία αυτού του ψευδούς αντι-ιμπεριαλισμού, που συνδέονται μεταξύ τους:

1. Έλλειψη μιας λεπτομερούς δομικής ανάλυσης του ιμπεριαλισμού. Αυτό το είδος αντι-ιμπεριαλιστικής θεώρησης δεν θέτει την παγκόσμια νέα τάξη πραγμάτων υπό αμφισβήτηση, αλλά υποστηρίζει τους ασθενέστερους. Προτιμάται να αποκτήσει η Ισλαμική Δημοκρατία πλεονέκτημα παγκοσμίως και περιφερειακά, παρά να αμφισβητηθούν οι ίδιες οι παγκόσμιες και περιφερειακές σχέσεις που βασίζονται στην κυριαρχία.
2. Αδιαφορία για την αναπαραγωγή των παγκόσμιων σχέσεων εξουσίας, που είναι βασισμένες στον εξαναγκασμό σε τοπικό επίπεδο. Το αποτέλεσμα είναι ένας λόγος που δεν νοιάζεται για τα αστικο-δημοκρατικά δικαιώματα των πολιτών όπως η ελευθερία του συνέρχεσθαι, η ελευθερία της πληροφόρησης, η ελευθερία έκφρασης. Οι θέσεις όσων τον υποστηρίζουν αντικατοπτρίζουν περισσότερο τις καθεστωτικές δυνάμεις πάρα αυτές των λαών. Δεν έχουν τίποτα να πουν για τους επιτυχημένους αγώνες των περασμένων τεσσάρων δεκατιών, ή για την καταστολή των εργατών, των δασκάλων, των φοιτητών και των γυναικών στο Ιράν. Δεν στέκονται απλώς σιωπηλοί απέναντι στους σύγχρονους αγώνες στο Ιράν, αλλά, δεν μπορούν, επίσης, να παράσχουν εμπειρικά στοιχεία από την εσωτερική πολιτική στους διανοούμενους και στους ακαδημαϊκούς ανά τον κόσμο.
3. Το τρίτο στοιχείο έχει να κάνει με τις διεθνείς σχέσεις του κράτους. Όλο κι όλο, αυτό που κάνουν είναι να συζητούν για τους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς στην περιοχή και για τον εξισορροποιητικό ρόλο της Τεχεράνης, που σημαίνει ότι αμελούν τη διεθνή αλληλεγγύη που υπάρχει ανάμεσα στους λαϊκούς αγώνες στην περιοχή. Ο κρατικός τους διεθνισμός οδηγεί σε μια απλουστευμένη περιγραφή των περιφερειακών χωρών και προσπαθούν να αποδείξουν ότι οι ΗΠΑ δεν είναι και πολύ καλύτερες από αυτές τις χώρες. Αντί να επιμένουν στην αλληλεγγύη και

την ισότητα για όλους στη Μέση Ανατολή, εστιάζουν στις ασυμμετρίες ανάμεσα στις κυβερνήσεις της Μέσης Ανατολής, ζητώντας την ηγεμονία μιας έναντι της άλλης.

Κάνοντας αυτά, περιορίζουν τον αντι-ιμπεριαλισμό σε αντι-αμερικανισμό, και έπειτα σε αντι-τραμπισμό, το οποίο θα είχε νόημα αν τον τοποθετούσαν στην ιστορία του καπιταλιστικού ιμπεριαλισμού και όχι απλώς στο επίπεδο των κυβερνήσεων των ΗΠΑ. Στο επίπεδο της εσωτερικής πολιτικής της Τεχεράνης, κάνουν έναν διαχωρισμό ανάμεσα σε δυο ομαδοποιήσεις του καθεστώτος, τους σκληροπυρηνικούς και τους ρεφορμιστές, μη δίνοντας προσοχή στην άκαμπτη δομή της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν. Η πολιτική τους υποκρισία αποκαλύπτεται καθώς παρέμειναν σιωπηλοί στις κυρώσεις του Ομπάμα στο Ιράν, όταν ο Ahmadi-Nejad ήταν στην εξουσία.

Ποια διαμάχη;

Ο ρηχός αντι-ιμπεριαλισμός υπερθεματίζεται με τον τρόπο που η Ισλαμική Δημοκρατία βλέπει και παρουσιάζει συνήθως τον εαυτό της στον υπόλοιπο κόσμο, παρ’ όλο που αυτό αποτελεί περισσότερο την ύφανση ενός μύθου παρά το φανέρωμα της αλήθειας. **Η πιο γενική αλήθεια είναι ότι η Ισλαμική Δημοκρατία και οι ΗΠΑ είναι, πάνω απ’ όλα, ιδεολογικά συμπληρώματα η μια της άλλης. Τροφοδοτούν η μια την άλλη ιδεολογικά.**

Χωρίς την εγχώρια δεσποτική πολιτική της Ισλαμικής Δημοκρατίας που εμφανίζεται ως δημοκρατία, καθώς και τις αυτοκρατορικές της τακτικές στην περιοχή, η αμερικανική επιθετικότητα ως «άξονας του κακού» θα εμφανιζόταν κενή. Και με την ίδια λογική, όμως, χωρίς την ιστορία των αμερικανικών στρατιωτικών επεμβάσεων στο Ιράκ, το Αφγανιστάν, τη Συρία, καθώς επίσης τη σκοτεινή ιστορία των πραξικοπημάτων στη Λατινική Αμερική, το Ιράν και οπουδήποτε αλλού, η Ισλαμική Δημοκρατία δεν θα είχε βάση για αντιδραστικό αντι-αμερικανικό λόγο.

Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι ανάλογες δυνάμεις αλλά ότι, για να κερδίσει τον έλεγχο και να υπερισχύσει στην παγκόσμια

οικονομία, η αμερικανική κυριαρχία χρειάζεται μια πολιτική εξαίρεση, μια αντίπαλη χώρα εκτός του πολιτισμένου κόσμου σε αντίθεση με την οποία συγκροτείται το σύνολο του καπιταλιστικού πολιτισμού. Αν και μετατοπίζεται συνεχώς τις τελευταίες δεκαετίες, από τον Saddam Hussein στον Muammar Gaddafi, η Ισλαμική Δημοκρατία ήταν πάντοτε η κύρια εξαίρεση που καθιστούσε την αμερικανική κυριαρχία δυνατή.

Οι θρησκευτικές κυβερνήσεις του Ιράν και του Ισραήλ συμπληρώνουν, επίσης, η μια την άλλη με τον ίδιο τρόπο. Όπως έχουμε δει, κάθε δομική αλλαγή στη Μέση Ανατολή, αυτό που οι αραβικές επαναστάσεις πάσχισαν να πραγματοποιήσουν, απαντήθηκε από το Ισραήλ με απεχθές τρόπο. Φαίνεται πως η επιβίωση του Ισραήλ στην περιοχή είναι συνυφασμένη με την τρέχουσα κατάσταση της Ισλαμικής Δημοκρατίας σε σχέση με τη Χεζμπολάχ και τη Χαμάς.

Οπότε η πραγματική διαμάχη δεν βρίσκεται ανάμεσα στο Ιράν και τις ΗΠΑ, αλλά ανάμεσα στους φτωχούς ανθρώπους της Μέσης Ανατολής και τους διεφθαρμένους ολιγάρχες ηγέτες και στην περίπτωση της Ισλαμικής δημοκρατίας ανάμεσα στους Ιρανούς και την πλουτοκρατική ολιγαρχία της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Είναι μια διαμάχη που περιγράφεται καλύτερα από τους φτωχούς των αστικών κέντρων στις αραβικές επαναστάσεις -αυτές οι μάζες που ρίχτηκαν στους δρόμους της Αιγύπτου, της Τυνησίας, της Συρίας, κλπ., το 2011- σε αντίθεση με την πολιτική του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου. Αξίζει να θυμηθούμε ότι όταν οι Ιορδανοί άρχισαν να διαδηλώνουν προσφάτως ενάντια στα μέτρα λιτότητας τον Ιούνιο του 2018, τρία αραβικά κράτη του Κόλπου υποσχέθηκαν 2.5 δισεκατομμύρια δολάρια βοήθειας προς την Ιορδανία ώστε να σταθεροποιήσει το βασίλειο και να καταπνίξει το λαϊκό κίνημα των νέων.

Για αυτά τα κράτη του Κόλπου και τις διεφθαρμένες θεοκρατικές απολυταρχίες πολύ λίγα μπορούν να ειπωθούν. Αλλά οι υποστηρικτές του ρηχού αντι-ιμπεριαλισμού χρειάζεται να απαντήσουν σε μια σειρά κρίσιμων ερωτημάτων. Προσπαθούν να κάνουν καμπάνιες αλληλεγγύης στους διάφορους αγώνες στην

περιοχή; Υπερασπίζονται την πρακτική ελευθερία της συνέλευσης, των συνδικάτων, των κομμάτων και ούτω καθεξής σε απολυταρχίες όπως του Ιράν; Ξεκινούν να συλλέγουν υπογραφές και να παίρνουν πρωτοβουλίες με τη βοήθεια διανοούμενων και ανεξάρτητων ακτιβιστών ενάντια στους νόμους διακρίσεων στην Ισλαμική Δημοκρατία, κυρίως στην υποχρέωση των γυναικών να καλύπτουν τα πρόσωπά τους; Μάχονται ενάντια σε ένα θρησκευτικό, σεξιστικό, εθνοτικό, πολιτικό, καθεστώς απαρτχάιντ, ανεξάρτητα από το αν υπερασπίζονται τη μια ή την άλλη τάση της Ισλαμικής Δημοκρατίας; Συμφωνούν ότι το πυρηνικό πρόγραμμα είχε δυσβάσταχτες συνέπειες, οικονομικά και πολιτικά στις ζωές των απλών Ιρανών; Υποστηρίζουν τη λαϊκή προσπάθεια παρεμπόδισης αυτού του προγράμματος πέρα από τη διεθνή διαμάχη διεφθαρμένων πολιτικών;

Αν κάποιος αφήσει στην άκρη την κρατοκεντρική οπτική, συνειδητοποιεί ότι ο μόνος τρόπος να αποφευχθεί περαιτέρω κλιμάκωση στην περιοχή δεν είναι μια συμφωνία ανάμεσα σε κυβερνήσεις, αλλά, αντίθετα, μια δυνατή αντίσταση από τα κάτω ενάντια στο πυρηνικό πρόγραμμα.

Η λαϊκή δράση στο Ιράν δεν αποτελεί κάποιον μυστηριώδη σχηματισμό. Υπήρξε αποφασιστική, τουλάχιστον την τελευταία δεκαετία, από το 2009 καθώς και στις διαδηλώσεις του 2017, 2018. Από τις διαδηλώσεις του 2017, έχει πάρει τη μορφή καθημερινού ακτιβισμού σε όλη τη χώρα. Το τελευταίο παράδειγμα αυτής της δράσης μπορεί να βρεθεί στον πρόσφατο λόγο του Esmail Bakhshi, ενός εκπροσώπου των εργατών του συγκροτήματος Haft Tappeh Sugar Cane. Έπειτα από μακρές διαδοχικές απεργίες, ο ίδιος επέμεινε στη δημιουργία ανεξάρτητων εργατικών σωματείων ως τη μόνη διέξοδο από την τρέχουσα άσχημη κατάσταση.

Με μια τέτοια λαϊκή δράση, χτίζεται μια δομική αλλαγή στο σημερινό Ιράν. Ένα δημοκρατικό Ιράν, μια δημοκρατική ας ελπίσουμε περιοχή, απελευθερωμένη από τις καπιταλιστικές σχέσεις διεφθαρμένων και ολιγαρχών βασιλιάδων, θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τον καπιταλιστικό ιμπεριαλισμό. **Η πρώτη**

αναγκαία συνθήκη στη μάχη ενάντια στον ιμπεριαλισμό είναι να πολεμήσεις τις ιμπεριαλιστικές σχέσεις στο εσωτερικό. Ο Τραμπ δεν είναι τίποτα άλλο εκτός από ένα φλύαρο ανδείκελο στην υπηρεσία της αμερικανικού τύπου εταιρικής δημοκρατίας. Για να πολεμήσει κάποιος τον Τραμπ, θα πρέπει πρώτα να πολεμήσει τους δικούς του εγχώριους Τραμπ.

ΠΗΓΗ
Μετάφραση: Σοφία Παπαγιαννάκη
Υπόμνημα φωτογραφίας: Ο Ανώτατος Ηγέτης του Ιράν Ayatollah Ali Khamenei απευθύνεται σε χιλιάδες εθελοντικών δυνάμεων (Basij) στο στάδιο Azadi, Τεχεράνη, Ιράν, 04/10/2018.

Το Κίνημα «No Future» στο Ιράν Εναντιώνεται στην Ισλαμική Δημοκρατία

Hamid Mohseni
Ιρανογερμανός ακτιβιστής και ελεύθερος δημοσιογράφος, με βάση το Βερολίνο. Συνεργάζεται με δίκτυα αλληλεγγύης από την εποχή των διαμαρτυριών του 2009.
Μετάφραση: John Malamatinas

«Δεν τους φοβάμαι. Δεν έχω τίποτα να χάσω»

Το Ιράν έχει ξεσηκωθεί. Εκατομμύρια άνθρωποι έχουν κατέβει στους δρόμους στις αντικυβερνητικές διαδηλώσεις. 20 άνθρωποι αναφέρονται νεκροί και πάνω από 1700 έχουν συλληφθεί. Η δυναμική όμως των διαμαρτυριών δεν μειώνεται. Αντίθετα με το 2009, αυτή η περίοδος διαμαρτυριών έχει πολύ μεγαλύτερη δυναμική διότι η γενιά χωρίς μέλλον του Ιράν – όπως κι εδώ στην Ευρώπη – δεν έχει τίποτε να χάσει και είναι διατεθειμένη

να τα ρισκάρει όλα.

Υπάρχει μία φράση στο Ιράν: Κάθε τριάντα χρόνια περίπου γίνεται αλλαγή καθεστώτος. Το 1979, μια λαϊκή επανάσταση έδιωξε τον Σάχη. Αυτό συνέβη προτού οι Ισλαμιστές, γύρω από τον υπέρτατο αρχηγό Χομέϊνι, καταλάβουν το κράτος δια της βίας και το μετατρέψουν στην Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν (ΙΔΙ). Ακριβώς 30 χρόνια μετά, το 2009, η χώρα έζησε τον τελευταίο της ξεσηκωμό, που οργανώθηκε από το «ρεφορμιστικό» ρεύμα της Ιρανικής ρεαλπολιτίκ – ένα κίνημα που έδωσε όχι μόνο στους ρεφορμιστές, αλλά επίσης και σε όλους εκείνους που ήθελαν αλλαγή, έναν καλό λόγο να ελπίζουν για τη βελτίωση της κατάστασης.

Στο τέλος όμως, ούτε ο αμφιλεγόμενος πρώην συντηρητικός πρόεδρος Αχμαντίνετζαντ και ο τωρινός υπέρτατος αρχηγός Αλί Χαμενέι, ούτε οι αρχές της Ισλαμικής Δημοκρατίας πειράχτηκαν. Το κίνημα κατεστάλη. Διακόπηκε όμως και ο κύκλος της αλλαγής καθεστώτος; Τα πρόσφατα γεγονότα στο Ιράν μας δίνουν ελπίδα ότι έχει απλά μόνο καθυστερήσει. Αυτό το κίνημα – σίγουρα ακόμη στην αρχή του – έχει πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες από ότι το 2009, διότι διαφέρει κατά πολύ σε μερικά κρίσιμα σημεία από το κίνημα του 2009. Κάνει την ελίτ της Ισλαμικής Δημοκρατίας να τρέμει και δίνει λόγο για ελπίδα σε όλους εμάς, που θέλουμε να δούμε την Ισλαμική Δημοκρατία να φεύγει, αλλά και στους ανθρώπους στο Ιράν να ζήσουν με αξιοπρέπεια και ελευθερία.

Πρώτα απ’ όλα και εν συντομία: τι συμβαίνει τώρα στο Ιράν;

Είμαστε μάρτυρες της μεταλλαγής μιας κοινωνικής επανάστασης σε ένα διαρκώς όλο και πιο ριζοσπαστικό κοινωνικό κίνημα παντού στη χώρα. Αυτό είναι το μεγαλύτερο κύμα διαμαρτυρίας που έχει δει η χώρα εδώ και οκτώ χρόνια. Οι σκοποί του μπορούν να συνοψιστούν στα: «Ψωμί, Δουλειά, Αξιοπρέπεια, Ελευθερία» – και πάρα πολλοί από τα εκατομμύρια στον δρόμο ζητούν τίποτε

λιγότερο από το τέλος της Ισλαμικής Δημοκρατίας.

Οι λόγοι για τους οποίους ξεκίνησαν όλα αυτά είναι σύνθετοι και έχουν αναπτυχθεί μέσα στα χρόνια, εάν όχι μέσα στις δεκαετίες. Τα δελτία ειδήσεων λένε ότι η σπίθα προήλθε από τις διαρκώς υψηλότερες τιμές των αυγών αλλά και της ανεργίας. Πράγματι, ο πληθωρισμός στο Ιράν είναι καταστροφικός και υπερβαίνει κατά πολύ τα επίπεδα μισθών και εισοδημάτων. Σε πολλές περιπτώσεις αυτές οι συνθήκες σπρώχνουν, όχι μόνο τους άνεργους, αλλά και και τις μάζες παροδικά απασχολούμενων Ιρανών στο χείλος της μη επιβίωσης.

Αυτός είναι ο λόγος που το Ιράν έχει αναταραχές για τόσο πολύ καιρό: ο κρατικά χρηματοδοτούμενος οργανισμός Isargara έχει καταμετρήσει 1700 διαμαρτυρίες κοινωνικού χαρακτήρα από τον Μάρτιο του 2016 εώς σήμερα – είτε πρόκειται για ανεξέλεγκτες απεργίες εργατών σε εργοστάσια είτε για δράσεις συνταξιούχων και υπαλλήλων του δημοσίου τομέα – παρ’όλη την πολύ σκληρή καταδίωξη εναντίον του (ριζοσπαστικού) συνδικαλισμού και κάθε είδους τέτοιας οργάνωσης. Το τέλος των προηγούμενων πολύ οδυνηρών κυρώσεων του ΟΗΕ δεν έφερε πίσω την οικονομική ανάκαμψη, εκτός για κάποιους διεφθαρμένους Μουλάδες και για το οικονομικό-στρατιωτικό σύμπλεγμά τους, την Επαναστατική Φρουρά.

Αλλά ο οικονομικός αγώνας του κράτους δεν είναι το μόνο πρόβλημα των ανθρώπων που ζουν στο Ιράν. Ο αυξανόμενος απολυταρχισμός του Αχμαντίνετζαντ δεν σταμάτησε από τον παρόντα πρόεδρο Ρουχανί, ο οποίος θεωρείται μετταρυθμιστής, και τουλάχιστον ένας μετριοπαθής τύπος. Η από την θρησκεία ορμώμενη εξουσιαστική πίεση στην καθημερινή ζωή, ιδιαίτερα η παρενόχληση των γυναικών και διαφορετικών νέων ανθρώπων, οι εκτελέσεις στο όνομα του Αλλάχ, κλπ. δεν έχουν μειωθεί καθόλου. Η ρύπανση, ιδιαίτερα σε μεγάλες πόλεις, είναι τόσο μεγάλη σε μερικά μέρη των πόλεων, ώστε μπορεί κανείς να κυκλοφορήσει εκεί μόνο με μάσκες. Τέλος, πολλοί Ιρανοί είναι πολύ θυμωμένοι με την επεκτατική ΙΔΙ που υποστηρίζει ιδεολογικά σχετικούς αγώνες στην περιοχή, όπως στην Παλαιστίνη

και τον Λίβανο με δισεκατομμύρια δολάρια, αλλά δεν δίνει φράγκο για όσα υποφέρουν οι άνθρωποι στη χώρα.

Αλλά τι είναι διαφορετικό τώρα σε σχέση με το 2009 – το έτος της τελευταίας εξέγερσης, που δεν κατάφερε να πετύχει;

Ο χαρακτήρας των διαμαρτυριών και το περί τίνος πρόκειται

Το 2009 ήταν μια αυθεντική πολιτική διαμαρτυρία στο βαθμό που ασχολήθηκε με την ρεαλπολιτίκ στο Ιράν. Οργανώθηκε γύρω, από και μέσα στο ρεφορμιστικό ρεύμα, με τον πρώην υποψήφιο για την προεδρία, Μουσάβι – τον ίδιο παρεπιπτόντως, που ήταν πρωθυπουργός υπό τον Χομεϊνί κατά τις μαζικές εκτελέσεις περίπου 40.000 πολιτικών αντιπάλων τους στα τέλη του ‘80. Αλλά θα επανέλθουμε στην απελπισία της Ιρανικής μεταρρύθμισης παρακάτω.

Η κρίσιμη στιγμή ήταν οι εκλογές που έγιναν μέσα σε ένα απολυταρχικό και ολοκληρωτικό καθεστώς. Οι ρεφορμιστές ήθελαν να αναλάβουν την κυριαρχία μέσα στην Ισλαμική Δημοκρατία και – εάν ήταν δυνατόν – να βελτιώσουν τα πράγματα ως ένα βαθμό. Περισσότερη δημοκρατία, περισσότερη προσωπική ελευθερία, λιγότερη παρενόχληση, μικρό άνοιγμα προς τη Δύση – όλα απολύτως δυνατά εντός της Ισλαμικής Δημοκρατίας, η οποία έχει υπομείνει τέτοιες αλλαγές ήδη από το 1997 την εποχή του τελευταίου μεταρρυθμιστή υποψήφιου Χαταμί.

Σήμερα η όλη κατάσταση έχει εντελώς αντιστραφεί. Οι ρεφορμιστές έχουν την εξουσία στη μορφή του Ρουχανί, αλλά τα προβλήματα παραμένουν τα ίδια, αν δεν έχουν γίνει χειρότερα.

Γι’αυτό και τα αιτήματα είναι πιο υπαρξιακά και ο αγώνας, η σύγκρουση πιο θεμελιακή. Δεν πρόκειται για επιλογή μεταξύ διαφορετικών ρευμάτων εντός της επικρατούσας τάξης, αλλά μάλλον εναντίον της ίδιας της επικρατούσας τάξης. Πράγματι, η πρώτη συγκέντρωση αυτού του κύκλου διαμαρτυριών στις 28 Δεκεμβρίου 2017 στην πόλη Μασάντ, οργανώθηκε από συντηρητικούς

σκληροπυρηνικούς και από τον Ραίσι, αντίπαλο του Ρουχανί, αλλά αυτό γρήγορα ξέφυγε από τον έλεγχό τους.

> *Οι άνθρωποι έχουν βαρεθεί να χρησιμοποιούνται σαν διαπραγματευτικές μάζες μεταξύ των μεταρρυθμιστικών και των συντηρητικών ρευμάτων της ρεαλπολιτίκ – κανένα από τα οποία δεν μπορεί να λύσει θεμελιώδη, υπαρξιακά προβλήματα. Αυτό εκφράστηκε κατά τη διάρκεια της πρώτης πορείας στον παρόντα κύκλο διαμαρτυριών στο Πανεπιστήμιο της Τεχεράνης, όταν οι άνθρωποι φώναζαν «Ρεφορμιστές ή Συντηρητικοί – το παιχνίδι έχει τελειώσει».*

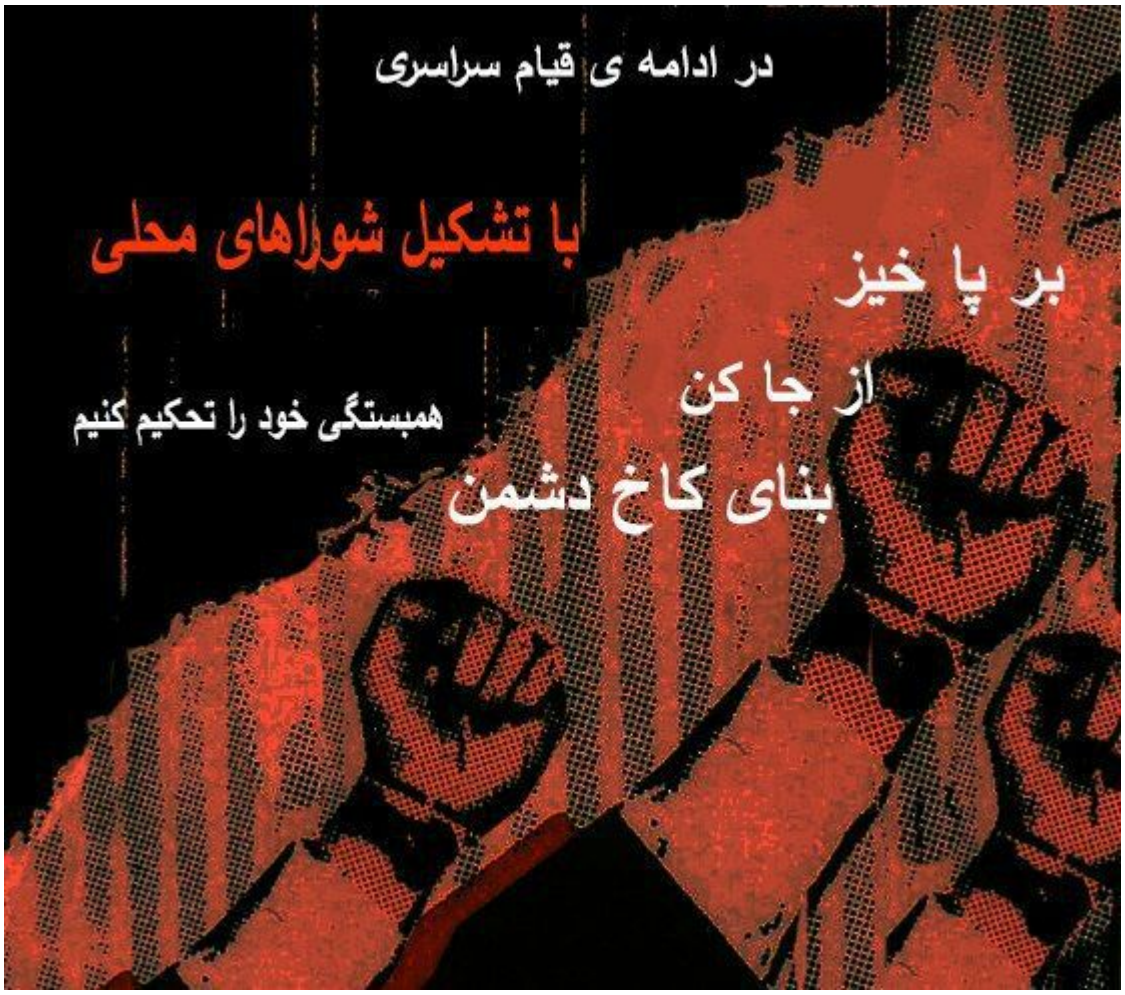
Το υποκείμενο του αγώνα

Ο ξεσηκωμός του 2009 καθοδηγήθηκε από τη μορφωμένη μέση τάξη των πόλεων, η οποία δεν υπέφερε υπαρξιακά από τα υλικά αγαθά αλλά κυρίως ιδεολογικά. Ήταν – και έχουν κάθε δικαίωμα να είναι – αγανακτισμένοι από την απειλητική εξουσιαστική ανάπτυξη υπό τον Αχμαντίνετζαντ, του οποίου η διοίκηση αύξησε μαζικά την επίθεση σε αυθεντικά δημοκρατικά και ατομικά δικαιώματα, όπως την ελευθερία του τύπου, το δικαίωμα του συνέρχεσθαι, την ελευθερία της γνώμης και άλλα.

Μετέβαλε το Ιράν σε έναν διαρκώς αυξανόμενο ρόλο ηγέτη εναντίον της Δύσης (η οποία όμως, παρ'όλες τις κυρώσεις δεν σταμάτησε να κάνει μεγάλες επιχειρηματικές δραστηριότητες με την ΙΔΙ) και υποκίνησε τη χώρα και τους περιφερειακούς της συμμάχους σε αντιπάλους της Δύσης – σαν κάποιου είδους «αντί-ιμπεριαλιστικού μπλοκ του 21ου αιώνα».

Ενώ ο Αχμαντίνετζαντ μπόρεσε να ενώσει τις κατώτερες τάξεις με το να τονίζει την εθνική τους ταυτότητα, η μέση τάξη ήθελε να πάρει μέρος στην παγκοσμιοποίηση του δυτικού κόσμου – αλλά όχι και να κάνει επανάσταση στο Ιράν. Εναπέθεσαν τις ελπίδες τους στον μεταρρυθμιστή υποψήφιο για την προεδρία για να πετύχουν τους στόχους τους και επέλεξαν την κοινοβουλευτική οδό, πράγμα το οποίο ενέχει δομικά προβλήματα σε ένα ολοκληρωτικό κράτος,

όπου ο υπέρτατος αρχηγός πρέπει να εγκρίνει όλους τους υποψηφίους.

Τώρα, έχουμε μια διαφορετική κοινωνική ομάδα που επαναστατεί στους δρόμους: είναι κυρίως οι (νεαρές) κατώτερες τάξεις, οι (πρεκάριοι) εργαζόμενοι, οι μη-αντιπροσωπευμένοι, αλλά και οι φοιτητές (που αποτελούν μέρος κάθε μεγάλης αναταραχής στο Ιράν) – και, πολύ σημαντικό, σε ένα από τα πιο ισχυρά κινήματα στο Ιράν εδώ και δεκαετίες, οι προοδευτικές γυναίκες συμμετέχουν πρωτοποριακά.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτού του τεράστιου όγκου του πληθυσμού του Ιράν δεν έχει πραγματικά κανένα μέλλον. Δεν έχουν καμιά προοπτική. θέλουν μια ζωή με αξιοπρέπεια, θέλουν κάτι να φάνε, θέλουν να δουλέψουν για να μπορέσουν να εξυπηρετήσουν τις βασικές τους ανάγκες και είναι απόλυτα απογοητευμένοι από τις θρησκευτικές δικαιολογίες για τη μιζέρια τους. Δεν έχουν – αντίθετα με την τάξη των πόλεων του 2009 – τίποτε να χάσουν

και έχουν τη θέληση να τα ρισκάρουν όλα.

Ένας νέος από τον Νότο κατά τη διάρκεια των ταραχών έλεγε: «Ζω με τους γονείς μου και δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε το φαγητό μας. Δεν μπορώ να βρω δουλειά. Τι θα μας κάνουν; Δεν τους φοβάμαι. Δεν έχω τίποτε να χάσω». Είναι καταπληκτικό, πως αυτές οι ίδιες οι λέξεις θα μπορούσαν να προέλθουν από τους νέους της (Νότιας) Ευρώπης, οι οποίοι ζουν μεν σ' έναν άλλο κόσμο αλλά υποφέρουν από τα ίδια προβλήματα του να μην αντιπροσωπεύονται, να θεωρούνται αμελητέοι στα μάτια της κυρίαρχης τάξης – και να είναι πλέον αδύνατον να τους κυβερνήσει κανείς *(Becoming Ungovernable)*.

Η αποφασιστικότητα και ο συμβολισμός της εξέγεργης

Σκεφτείτε το εξής: Ο κατασταλτικός μηχανισμός του Ιράν είναι από τους πιο προηγμένους και αδίστακτους στην περιοχή, αν όχι στον κόσμο. Δεν υπάρχει μόνο η αστυνομία, αλλά η πιο οργανωμένη, πιο σημαντική και πιο βάναυση Επαναστατική Φρουρά και το ανεπίσημο, παραστρατιωτικό τους χέρι η πολιτοφυλακή "Μπασίντζ", που ίδρυσε ο ίδιος ο Χομεϊνί. Αυτός είναι ο λόγος που χρειάζεται κανείς μια μεγάλη δόση θάρρους για να βγει έξω και να διαδηλώσει ακόμη και ειρηνικά. Δεν υπάρχει ουσιαστικά κανένα δικαίωμα να το πράξει, ειδικά αν στρέφεται κατά της κυβέρνησης.

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι ακόμη πιο εντυπωσιακά αυτά που οι άνθρωποι φωνάζουν κατά τη διάρκεια αυτών των παράνομων συναθροίσεων. Δεν υπάρχουν βασικά θρησκευτικά συνθήματα. Αυτό είναι διαφορετικό από το 2009, όταν ένα από τα πιο κεντρικά συνθήματα ήταν «Allahu Akbar» (ο θεός είναι σπουδαίος) για να συμβολίσει την πίστη στις αρχές της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Δεν μπορείτε να βρείτε αυτό το σύνθημα εδώ. Αντίθετα, οι λαοί φωνάζουν μαζικά και σε όλες τις πόλεις «Κάτω ο Ρουχανί», «Κάτω ο δικτάτορας», «Μουλάδες στα σπίτια σας» ακόμη και «Κάτω ο Χαμενεΐ» και «Κάτω η Ισλαμική Δημοκρατία» – αυτά τα συνθήματα

μπορούν να διωχθούν ως «mohareb» (αμαρτία κατά του θεού) και να τιμωρηθούν με τη θανατική ποινή. Σε ομοιότητα με την επανάσταση του 1979, καθώς και τις επαναστάσεις των Δυτικών δημοκρατιών, απαιτούν επίσης «την Ανεξαρτησία, την Ελευθερία – μια Ιρανική Δημοκρατία» και την απόρριψη της ΙΔΙ ταυτόχρονα.

Οι άνθρωποι φαίνεται να ριζοσπαστικοποιούνται καθημερινά. Δεν αφήνονται να κυνηγηθούν από την αστυνομία. Σε πολλές περιπτώσεις κυριεύουν τις μονάδες ταραχών και βάζουν φωτιά στα αυτοκίνητα και στα αστυνομικά τους τμήματα. Στα βίντεο, μπορείτε να διαπιστώσετε ότι κατά τη διάρκεια μαχητικών ενεργειών, οι άνθρωποι φροντίζουν ο ένας τον άλλον και σταματούν κάποιους αν σκοπεύουν να βλάψουν αθώους ανθρώπους. Υπάρχει μεγάλη ευαισθησία στις συγκρούσεις. Οι στόχοι των άμεσων δράσεων είναι επίσης πολύ σαφείς: οι άνθρωποι στρέφονται κατά των αστυνομικών κτιρίων και των αυτοκινήτων, των τραπεζών, των κτιρίων της τοπικής διοίκησης και ειδικά κατά της περιουσίας της μισητής Επαναστατικής Φρουράς.

Επιπλέον, καταστρέφουν τις τεράστιες αφίσες του Ανώτατου Αρχηγού και καίνε τη σημαία της Ισλαμικής Δημοκρατίας. Ένα από τα πιο σημαντικά μηνύματα για κοσμική και προοδευτική διαμαρτυρία είναι η παρουσία και η ενεργός ανάμιξη των γυναικών, πολλές διαδηλώνουν χωρίς το Hijab. Μία νεαρή, διαμαρτυρόμενη γυναίκα που στρέφει το Hijab σε μια σημαία έγινε το σύμβολο αυτού του κινήματος.

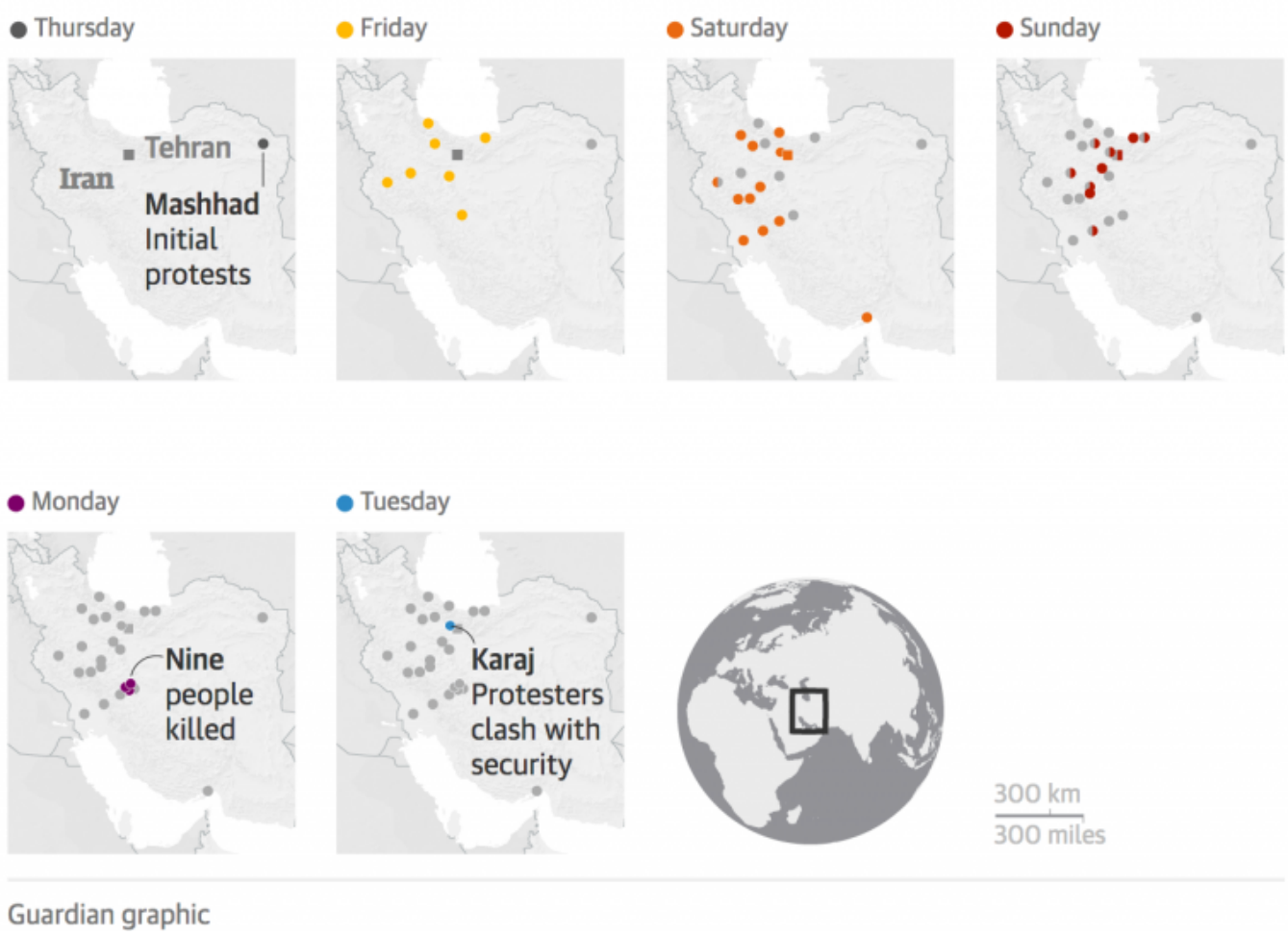

Η γεωγραφία της εξέγερσης

Σε αντίθεση με το 2009, οι φορείς της σημερινής εξέγερσης δεν περιορίζονται στη σχετικά μικρή αστική μεσαία τάξη σε τρεις ή τέσσερις πόλεις αλλά διανέμονται σε όλη τη χώρα. Η ιρανική κοινωνία είναι πολύ ετερογενής – το 60% αποτελείται από την περσική πλειοψηφία, η οποία σε πολλές περιπτώσεις απαιτεί επιθετικά την ηγεμονία της "ιρανικής" ιθαγένειας και υπάρχουν αρκετές μικρότερες ή μεγαλύτερες εθνικές, πολιτιστικές, θρησκευτικές μειονότητες όπως οι Αζέροι, Λουρ, *Μπαχάι* και ούτω καθεξής. Το 2009 είχε ένα πολύ κρίσιμο πρόβλημα. Ουσιαστικά

δεν έφτασε σε καμία από αυτές τις μειονότητες, διότι ποτέ δεν έπεισε αυτές τις μειονότητες ότι θα είχαν μια καλύτερη μοίρα με έναν μεταρρυθμιστή πρόεδρο. Δεν είναι περίεργο, δεδομένου ότι το θέμα αυτό δεν αποτελούσε σημαντικό μέρος του προγράμματος διαμαρτυρίας.

Φέτος, η κοινωνική διαμαρτυρία δεν ευνοεί καμία από αυτές τις ταυτότητες αλλά είναι πολύ πιο υπαρξιακή και περιλαμβάνει όλους. Ενώ το 2009 ήταν μαζικά ενορχηστρωμένο γύρω από την Τεχεράνη και το Ισφαχάν, ο κύκλος του τρέχοντος έτους ξεκίνησε στα Βορειοδυτικά (κοντά στο ιρανικό Κουρδιστάν) και στη συνέχεια σάρωσε την Τεχεράνη και περίπου 70 (!) παραπάνω πόλεις σε κάθε τμήμα της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών των μειονοτήτων όπως Χουζεστάν, Κερμανσά και Κουρδιστάν. Πρόκειται για ένα κίνημα εκατομμυρίων σε εθνικό επίπεδο και περιλαμβάνει ένα πολύ μεγάλο μέρος της κοινωνίας, ενώ το 2009 δεν το πέτυχε αυτό.

Η οργάνωση του κινήματος

Φυσικά, το κίνημα του 2009 ήταν ένα κλασικό πολιτικό κίνημα με ένα στενό πρόγραμμα απαιτήσεων και – το σημαντικότερο – με ηγέτες. Ο Μουσαβί και η σύζυγός του Zahra Rahnaward και ο συν-υποψήφιος των ρεφορμιστών, Καρρούμι, δεν θεωρούνταν μόνο ηγέτες, αλλά αναγνωρίστηκαν ως ηγέτες από το κίνημα. Αυτοί και οι ομάδες τους ήταν υπεύθυνες για το πρόγραμμα και τη χορογραφία του κινήματος – και επίσης αποφάσισαν για το τι ήταν αρκετά σημαντικό για να διεκδικήσουν, δηλαδή προειδοποιούσαν για τον κίνδυνο υπερβολικής ριζοσπαστικοποίησης – φυσικά! Αλλά σε ένα απολυταρχικό κράτος, αυτή η οργάνωση από πάνω προς τα κάτω δεν είναι μόνο ένα λάθος για ιδεολογικούς λόγους αλλά και για ρεαλιστικούς. Όταν το κράτος ήταν έτοιμο, φυλακίστηκαν αυτοί οι ηγέτες και η δυναμική τραυματίστηκε έντονα. Εύκολο παιχνίδι. Οι διαμαρτυρίες δεν σταμάτησαν αλλά με πολλούς τρόπους το κίνημα

έμεινε ακέφαλο.

Το φετινό κίνημα διαμαρτυρίας είναι πολύ πιο αποκεντρωμένο και αυτο-οργανωμένο. Οι άνθρωποι στις διαφορετικές πόλεις συντονίζονται με τα διαδικτυακά εργαλεία και με εγγραφές βίντεο βλέπουν τι συμβαίνει παντού, ώστε να μπορούν να αλληλοαναφέρονται. Συναντιούνται συνήθως μετά από τη δουλειά ή το σχολείο, όταν σκοτεινιάζει, αρχίζουν να μιλάνε για την πολιτική και τη ζωή, τότε φωνάζουν τα συνθήματα και τελικά αναλαμβάνουν άμεση δράση – και διασκορπίζονται. Πέρα δώθε, Hit and Run.

Σίγουρα, υπάρχουν επιθέσεις από δυνάμεις ασφαλείας, συλλήψεις, άνθρωποι πεθαίνουν. Όμως οι διαδηλωτές συνεχίζουν να συμμετέχουν με μια κάποια ηρεμία. Αυτό έχει έναν αυθορμητισμό που ένα πραγματικά πολιτικό κίνημα όπως το 2009 συνήθως δεν γνωρίζει, ούτε θα ανεχόταν. Δεν υπάρχει τίποτα προς καρατόμηση για τις αρχές (ακόμα;) και αυτό το κάνει τόσο δύσκολο να το σταματήσουν.

Αντιδράσεις του κρατικού μηχανισμού και προοπτικές

Ο κρατικός μηχανισμός είναι διστακτικός για πολύ καιρό αλλά τώρα βρίσκει σιγά σιγά τη θέση του. Αφού οι διαμαρτυρίες έγιναν τόσο μεγάλες ώστε να μην μπορούν πλέον τις αγνοήσουν, ξεκίνησαν το συνηθισμένο παιχνίδι κατηγοριών: τρομοκράτες, βαλτοί πράκτορες, αλλοδαποί και άλλοι εχθροί είναι υπεύθυνοι για την εξέγερση. Λέγεται, ωστόσο, ότι ορισμένοι αστυνομικοί και στρατιώτες παραιτήθηκαν ήδη και αρνούνται το καθήκον τους.

Υπάρχουν προσπάθειες επίθεσης στο κίνημα διαμαρτυρίας από συντηρητικές δυνάμεις, για παράδειγμα, φωνάζοντας "Allahu Akbar" μέσω των μικροφώνων, αλλά αυτές οι προσπάθειες απέτυχαν παντού στο Ιράν. Οι πρόσφατες "διαδηλώσεις εξουσίας", όπου οι πιστοί του καθεστώτος έπρεπε να βγουν σε «μάζες», ήταν πολύ κατώτερες των προσδοκιών. Αλλά το κράτος δεν έχει κινητοποιήσει πλήρως τα κατασταλτικά του όργανα. Η

Επαναστατική Φρουρά και η πολιτοφυλακή του Μπασίντζ επικεντρώνονται τώρα στις μεγάλες πόλεις, δεν φαίνεται να είναι έτοιμοι για μια συνεχιζόμενη εξέγερση στις επαρχίες.

Οι ρεφορμιστές, δεδομένης της μιζέριας τους και της άσκοπης ελπίδας τους να μετατρέψουν αποτελεσματικά ένα ολοκληρωτικό καθεστώς στην εγκατάσταση ενός άλλου προέδρου, πιθανότατα θα αποδειχθούν τελικά ως συνεργάτες των συντηρητικών και θα διαμορφώσουν μια κυβέρνηση "ενότητας της λογικής", δηλαδή μια ενότητα όσων επιθυμούν να υποστηρίξουν την Ισλαμική Δημοκρατία και να αντιμετωπίσουν το κίνημα.

Ωστόσο, υπάρχει μια κρίσιμη διαφορά με το 2009: πρέπει να συμβεί κάτι πολύ περισσότερο, ώστε οι άνθρωποι να φοβηθούν και να μείνουν σπίτι τους. Είναι πεινασμένοι, άνεργοι ή εργαζόμενοι που όμως αισθάνονται άθλια σαν άνεργοι, που έχουν ταλαιπωρηθεί από το ισλαμικό καθεστώς και δεν έχουν μέλλον. Ακόμη και αν ο αριθμός των νεκρών είναι σχετικά υψηλότερος από το 2009 (2009: 60-70 σκοτώθηκαν μέσα σε 6 μήνες, τώρα: περισσότερο από 20 μετά από 7 ημέρες), παραμένουν στον δρόμο. Αυτά τους καθιστούν επικίνδυνους και απρόβλεπτους και γι'αυτό πιθανώς δεν είναι δυνατόν, λόγω πολιτικών λόγων, να κατασταλεί το κίνημα στρατιωτικά. Το κράτος έχει σίγουρα άντρες και υλικό, αλλά φοβούνται επίσης σίγουρα μια περαιτέρω κλιμάκωση, που θα εκθέσει περαιτέρω το καθεστώς στον έξω κόσμο.

Η μιζέρια του ιρανικού ρεφορμισμού

Οι ρεφορμιστές δεν αποτελούν μέρος αυτού του κινήματος – πολλά κομμάτια του τους θεωρούν εχθρούς. Πρώτον, επειδή ο κυβερνήτης θεωρείται ότι είναι μέρος του πολιτικού τους ρεύματος: Όταν εκλέχτηκε, οι ρεφορμιστές – φανταστείτε πόσο απελπισμένοι είναι – γιόρταζαν αυτό ως νίκη. Αλλά η εποχή του Ρουχανί ήταν περισσότερο από καταστροφική και ήταν ακόμη ένα μήνυμα ότι ο ρεφορμισμός εντός της Ισλαμικής Δημοκρατίας δεν αποτελεί επιλογή.

Αντιμετωπίζοντας τώρα τις διαμαρτυρίες, θα προχωρούσα ακόμη

περισσότερο και θα έλεγα ότι οι μεταρρυθμιστικές υποσχέσεις και τα πραγματικά αποτελέσματά τους εξηγούν ένα μεγάλο μέρος του γιατί οι άνθρωποι θύμωσαν και βγήκαν στους δρόμους τώρα. Παρά την εκλογική του εκστρατεία, το υπουργικό συμβούλιο του Ρουχανί ήταν πολύ συντηρητικό – ούτε γυναίκες, ούτε εκπρόσωποι μειοψηφίας αποτελούσαν μέρος του. Αυτό το υπουργικό συμβούλιο ήταν μια επιστολή αγάπης προς τον ανώτατο ηγέτη.

Κατά τη διάρκεια της εκστρατείας του επιτειθόταν έντονα κατά των φρουρών της επανάστασης, ενώ τώρα φαίνεται ότι δεν μπορεί να σταματήσει να τους αγκαλιάζει και να αναφέρεται σε μια «αδελφότητα» μαζί τους. Επιπλέον, διέρρευσε ότι δισεκατομμύρια από τον προϋπολογισμό της κυβέρνησης επενδύθηκαν σε θρησκευτικά προγράμματα εκτός και εντός της χώρας – αλλά κανένα από αυτά δεν βοήθησε πραγματικά τους ανθρώπους με κοινωνικές ανάγκες στο Ιράν. Αλλά τουλάχιστον μείωσε τον αριθμό των εκτελέσεων; Όχι ούτε αυτό έκανε. Δεν είναι λοιπόν περίεργο ότι πριν από δύο μήνες μια εκστρατεία με το όνομα «Το μετανιώνω» έγινε viral, όπου οι άνθρωποι και οι διασημότητες (όπως ο πρώην ποδοσφαιριστής Άλι Καρίμι) εξέφρασαν την απογοήτευσή τους για το ρεφορμιστικό ρεύμα.

Ο ρεφορμισμός, οι ψευδείς του υποσχέσεις και η ιστορικά σταθερή, ολέθρια συνεργασία με τους συντηρητικούς και τους σκληροπυρηνικούς, κάτι που εμφανίζεται ως το «μικρότερο κακό», είναι ένας λόγος για τη δυστυχία στο Ιράν και γίνεται χαμός παντού τώρα. Δεν αξίζουν τίποτα λιγότερο.

Τι μπορούμε να κάνουμε εδώ;

Οργανώστε την αλληλεγγύη

Γνωρίζουμε από πολλές πηγές στο Ιράν ότι είναι ζωτικής σημασίας γι’αυτούς ο αγώνας τους να λάβει παγκόσμια προσοχή. Όχι μόνο αισθάνονται εξουσιοδοτημένοι από τη δικαιοσύνη του αγώνα τους, αλλά έχει πολιτική-στρατηγική αξία: ένα τιτίβισμα από τον Αχμαντινετζάντ των ΗΠΑ, Donald Trump, προειδοποιώντας την Ισλαμική Δημοκρατία να διατηρήσει τα πρότυπα των

ανθρωπίνων δικαιωμάτων (τι ειρωνεία), κάνει την Ισλαμική Δημοκρατία να σκεφτεί δύο φορές για τον πυροβολισμό των διαδηλωτών.

Από την άλλη πλευρά, το ισλαμικό καθεστώς είναι άκρως επαγγελματικό στο να μετατρέπει σχόλια όπως αυτά σε ψεύτικα νέα, όπου κάνουν τους αλλοδαπούς υπεύθυνους για τις διαδηλώσεις- μια σημαντική ιδεολογική διαστροφή. Παρ ' όλα αυτά, δεν πρέπει αυτό να μας κάνει να σιωπήσουμε ποτέ και από κανένα καθεστώς και να αποτραπούμε από την άσκηση αλληλεγγύης σε έναν αγώνα που υποστηρίζουμε. Εάν υπάρχουν δράσεις αλληλεγγύης σε ολόκληρη την Ευρώπη ή σε ολόκληρο τον κόσμο, αυτό μπορεί και θα κάνει την Ισλαμική Δημοκρατία να ταραχτεί τουλάχιστον λίγο περισσότερο – ακόμα και αν ισχυριστεί το αντίθετο.

Επίπλέον, σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, όπως τον δικό μας, ο αγώνας στο Ιράν έχει να κάνει και με εμάς. Ρίξτε μια ματία στο πώς, παρά τις κυρώσεις, το ευρωπαϊκό κεφάλαιο βγάζει μεγάλα κέρδη μέσω του εμπορίου με την Ισλαμική Δημοκρατία. Σύμφωνα με την εκστρατεία Antifa Teheran από το 2009/2010, θα εκπλαγείτε με το πόσες εταιρίες στην Ευρώπη όχι μόνο έχουν αθώες συναλλαγές και εμπορικές διασυνδέσεις αλλά, π.χ. Γερμανικές και Βρετανικές εταιρίες, προσφέρουν πληροφορίες και υλικό για το καθεστώς ασφαλείας της Ισλαμικής Δημοκρατίας, όπως δακρυγόνα και μη θανατηφόρα όπλα διασποράς πλήθους.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι να δείξετε αλληλεγγύη. Χρησιμοποιείστε τους και μην διστάσετε να ξεκαθαρίσετε με τι ακριβώς δείχνετε αλληλεγγύη, π.χ. κοινωνική δικαιοσύνη, διαχωρισμός εκκλησίας και κράτους, ελευθερία και ειρήνη – και με τι δεν είστε. Η ομογένεια των εξορισμένων Ιρανών είναι υψηλά πολιτικοποιημένη και περιλαμβάνει όλα τα είδη των πολιτικών δυνάμεων, μερικά εξαιρετικά καλά οργανωμένα: διάφορα αριστερά ρεύματα, Μουτζαχεντίν, εθνικιστές, νεοφιλελεύθεροι, μοναρχικοί.

Ας μην ξεχνάμε: η περιφερειακή και γεωπολιτική σημασία του Ιράν είναι προφανής πλέον. Και οι άνθρωποι του Ιράν – όπως

παντού – αξίζουν μια πολύ καλύτερη μοίρα από μια υπερ-αυταρχική, κληρική ΙΔΙ. Αλλά το κίνημα του 2009 στο Ιράν ήταν η αρχή του παγκόσμιου κύματος διαμαρτυρίας, το οποίο σάρωσε τις αραβικές χώρες, τις ΗΠΑ και το κίνημα των πλατειών στην Ευρώπη – ακόμα κι αν η εξέγερση δεν πέτυχε παντού ή δεν υπήρχε άμεση δράση που να συνδέεται με αυτό που συνέβη στο Ιράν. Τώρα, μετά από την τρομερή παγκόσμια άνοδο των δεξιών και αυταρχικών σχηματισμών, πρέπει και έρθει πάλι ο δικός μας καιρός. Και το Ιράν μπορεί να είναι η αρχή – και πάλι.

_____-

Το αγγλικό κείμενο:

"I do not fear them. I have nothing to lose" – Iran's current "No Future"- movement challenges the Islamic Republic

---

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ | Τρομοκρατικές επιθέσεις και ISIS (audio)

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ.
Κάθε Παρασκευή στις 14:00, στην ERTOPEN.
Αναλύσεις και σχολιασμός… από τα κάτω.

Ραδιοφωνικά στους 106,7 στα fm για την Αττική και την Εύβοια, στους 96,5 μέσω του εργατικού κέντρου Εύβοιας και στους 97,3 στην Βοιωτία, μέσω του ράδιο "Ένωση".

Διαδικτυακά στο https://www.ertopen.com/radio.

Τα ηχητικά όλων των εκπομπών εδώ.

Η Διαχείριση του Θανάτου

Παναγιώτης Μπλέτσας

Το θέμα του θανάτου είναι ένα από τα θέματα, ίσως το βασικότερο, που μέσα στον Χρόνο έχει αποκτήσει -πολλοί, εδώ, θα διατυπώσουν πως την κατέχει a priori και ουσιοκρατικά- μια οικουμενική διάσταση. Παρά, δηλαδή, τις διαρκείς κοινωνικο-ιστορικές μετατοπίσεις, τους μετασχηματισμούς της προοπτικής και τις αναδιατάξεις των σημασιών παρατηρείται μια απανταχού παρουσία, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, της σημασίας του φαινομένου του θανάτου, όπως αυτή αποκρυσταλλώνεται στη λογοτεχνία, την ποίηση, το θέατρο, τη φιλοσοφία αλλά και αλλού. Πώς άλλωστε, θα διερωτηθεί κανείς, να μην είναι πανταχού παρούσα όταν η εμπειρία της πεπερασμένης ζωής συναντά το πεπρωμένο του;

Μάλιστα, θα μπορούσε κάποιος να πει, πως η ερμηνεία της σημασίας του θανάτου -όχι το φαινόμενο καθαυτό αφού ,ως τέτοιο, δεν δύναται να βιωθεί- αποτελεί σημείο αναφοράς που, παρότι είναι ασταθές, μιας και πρόκειται για ερμηνεία, κατέχει αρκετά κρίσιμο ρόλο για την ανθρώπινη ύπαρξη. Η εσχατολογία, όπως έχει φανεί αρκετές φορές ιστορικά, και η στάση (αποδοχή ή μη) του υποκειμένου απέναντι στο προδιαγεγραμμένο τέλος καθορίζει πολλές φορές το νόημά του.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα, σύμφωνα με το οποίο καθίσταται φανερός ο ρόλος της ερμηνείας του θανάτου ως σημείο αναφοράς για το υποκείμενο, αποτελεί η κοινή παραδοχή του δυνατού σημείου των μαχητών του Ισλαμικού Κράτους : η επιδίωξη ή, τουλάχιστον, η ενδεχόμενη επιδίωξη του θανάτου. Δεν θα ήταν

ακραίο να ειπωθεί, ότι όλα τα συστήματα ασφαλείας αποδομούνται, με μιας, από αυτή τη μετάθεση του νοήματος, από την πλευρά των τζιχαντιστών , στο υπερβατικό *Εκεί.* Κάτι παρεμφερές ανέδειξαν και οι επιθέσεις στο Παρίσι. Η διαχείριση της επίθεσης, με άλλα λόγια, ως μια δράση πάνω στη δράση του αρχικώς επιτιθέμενου, θα μπορούσε να ακυρωθεί ως στρατηγική αφορώσα τον αισθητό κόσμο ,αν το γνωστικό και το βουλητικό στοιχείο του θανάτου, που διαπερνά τον επιτιθέμενο, ήταν υπερχειλές. Όταν το *είναι* φλερτάρει σκόπιμα με το *μη-είναι* η απειλή του τελευταίου δεν είναι και τόσο απειλιτική γιατί, απλούστατα, δεν εκλαμβάνεται ως *μη-είναι*. Καθίσταται ,όμως, στην πραγματικότητα ,αυτή η μετάθεση του νοήματος ορατή καθολικά στο βάθος και στο πλάτος αυτών που απαρτίζουν το Ισλαμικό Κράτος ή μήπως η πραγματικότητα έρχεται να προδώσει μια απαγκύστρωση του νοήματος στο ιστορικό και χρονικό *Εδώ*;

Η πρώτη, ίσως και η πιο κραυγαλέα, συνθήκη, που έρχεται να ξεκλέψει λίγη δύναμη από την τρομακτική παντοδυναμία της απαξίωσης του υλικού κόσμου, είναι η δημιουργία μιας πρώιμης κρατικής δομής. Υπουργεία, εμπορικές συναλλαγές, κάθετη ιεραρχία, στρατός και ποινικοί κανόνες είναι κάποια από τα στοιχεία που μοιράζονται έναν κοινό πυρήνα με κάθε κρατικό μηχανισμό και τα συναντά κανείς στη διάρθρωση του Ισλαμικού Κράτους, όπως αυτά γίνονται γνωστά από εκπαιδευτικά εγχειρίδια στελεχών του χαλιφάτου αλλά και από την δραστηριότητα που αναπτύσσει το IS. Σε αυτό το δεδομένο εμφαίνεται, ότι οι αυστηρές θρησκευτικές επιταγές τους δεν αποτελούν γι’ αυτούς, απλώς το εισιτήριο για την αιωνιότητα υποβαθμίζοντας τη ζωή και το υπάρχον σε ένα προσωρινό πέρασμα αλλά καναλιζάρονται μέσα από τις κρατικές δομές, για να έρθουν να εδραιωθούν στο παρόν κοινωνικό-ιστορικό πεδίο. Αν δώσει κανείς βάση στις επιβαλλόμενες από το Ισλαμικό Κράτος ποινές (π.χ. θανατική ποινή σε ομοφυλόφιλους ή αλλόθρησκους), θα διαπιστώσει ότι η τήρηση των θρησκευτικών επιταγών δεν εκλαμβάνεται από αυτούς, απλώς, ως το κριτήριο για την θέση τους στη άλλη ζωή αλλά ως κάτι που θα πρέπει να εξασφαλίζεται από τις δομές και τους μηχανισμούς που οι ίδιοι δημιούργησαν. Σε αυτό το σημείο είναι

κιόλας που η θρησκεία ολισθαίνει στη μεταφυσική του Ισλαμικού Κράτους και το Ισλαμικό Κράτος μετακυλίεται στην πολιτική της θρησκείας.

Αυτή, μάλιστα, η σύζευξη του θρησκευτικού γράμματος με την κατασταλτική λειτουργία μιας, μες τις άκρες, κρατικής δομής θυμίζει κάτι από την απώτερη και προφανώς προδιαφωτιστική, αρχαιολογία της Δύσης. Παρά, δηλαδή, τις εξαιρετικά πολυπληθείς διαφορές ως προς τις συνθήκες και τις αιτίες ανάδειξης και σεβόμενος το αφαιρετικό της αντιστοιχίας, θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ότι το υποστασιακό έρεισμα των μεσαιωνικών κρατικών μορφωμάτων με το χαλιφάτο μοιράζονται έναν κοινό πυρήνα: την διάχυτη ανάγκη για θεσμική κατοχύρωση από μια υπερδομή, του συνόλου των θρησκευτικών επιταγών, πριν αυτές γίνουν ηθική… Για το IS συγκεκριμένα, οι επιταγές αυτές αποκρυσταλλώνονται και διευθετούνται θεσμικά, κατόπιν θρησκειοποίησης του τραύματος του νεο-ιμπεριαλισμού, γεγονός που ανατρέπει την πλήρη μετάθεση του νοήματος στο α-ιστορικό διηνεκές και έρχεται να το παγιοποιήσει στον κρατικίστικο Λόγο.

Ο όρος ‘’Ισλαμικό Κράτος’’ θα μπορούσαμε να πούμε ότι φωτογραφίζει κινηματογραφικά τα προαναφερθέντα. Αν εμπιστευτούμε τα ίχνη του όρου , θα παρατηρήσουμε αυτή τη διαρκή αναβολή και αυτοακύρωση του νοήματος του ενός μέσα στο άλλο. Πιο αναλυτικά, το νόημα του σημείου ‘’ισλαμικό’’ αναβάλλεται και μετατίθεται στη λέξη ‘’κράτος’’. Από την άλλη το νόημα της λέξης ‘’κράτος’’ αναβάλλεται και μετατίθεται μέσα στο σημείο ‘’ισλαμικό’’. Αυτή η διαρκής παλινδρόμηση του νοήματος εντός της αλυσίδας σημασιοδότησης (Ισλαμικό Κράτος) μαρτυρεί και την διαρκή αμφιταλάντευση του νοήματος μεταξύ του *Εδώ* και του *Εκεί.* Αν συνεχίσουμε αυτό το σχήμα, θα παρατηρήσουμε ότι από αυτόν τον αλληλοπροσδιορισμό των σημείων, προκύπτει ότι το σημαινόμενο του καθενός δεν είναι παρά ένα σημαίνον. Ένα δηλαδή γλωσσικό σημείο. Από αυτό προκύπτει μια διαρκής μετάθεση του νοήματος, που αυτή την φορά δεν αφορά το υπερβατικό επέκεινα αλλά λαμβάνει χώρα καθηλωμένη

(ενν. η μετάθεση) στα σχήματα λογικής και ελέγχεται από αυτή. Από την αμφιταλάντευση αυτή δηλαδή θα μπορούσε κάποιος να χρίσει νικητή το *Εδώ*, λόγω της διαρκούς αναβολής του νοήματος από σημαίνον σε σημαίνον.

Μια ακόμη συνθήκη, που προσδίδει λίγο Χρόνο στο α-χρονικό *Εκεί* ή αλλιώς ιστορικοποιεί το α-ιστορικό επέκεινα των τζιχαντιστών, προκύπτει από την ιστορικότητα του ισλαμικού τζιχάντ. Αν ξεδιπλώσει κάποιος το ιστορικό νήμα του IS, πιθανότατα να καταλήξει στην οργάνωση των Αδελφών Μουσουλμάνων ως την μήτρα του σημερινού εξτρεμιστικού ισλαμικού μορφώματος. Η οργάνωση αυτή δημιουργήθηκε στην Αίγυπτο και θα μπορούσε να πει κανείς ότι σφυριλατήθηκε από την διαρκή σύγκρουση με τα καθεστώτα της Αιγύπτου κατά μεγάλο μέρος του 20αι.. Μάλιστα, ο αντικαθεστωτικός αγώνας των Αδελφών Μουσουλμάνων οδήγησε και στη βίαιη εκτόπιση μεγάλου κομματιού τους από την Αίγυπτο στη Μέση Ανατολή, όπου και δημιούργησαν ένα οργανωτικό δίκτυο με το πέρας των χρόνων. Δεν θα ήταν υπερβολή να ειπωθεί, πως μεταξύ του IS και του προαναφερθέντος δικτύου υπάρχει μια σχέση ιστορική. Προς επίρρωση αυτού, ο Άημαν Αλ Ζαουάχιρι, γνωστός από την προτροπή στους ιρακινούς τζιχαντιστές να ριχτούν στον πόλεμο μετά το ξέσπασμα του συριακού εμφυλίου, ήταν μαθητής του Μουχάμαντ Κουτμπ αδελφού του Σάηντ Κουτμπ (ιδεολογικού πατέρα της οργάνωσης των Αδελφών Μουσουλμάνων) που είχε αναλάβει να προωθήσει τα διδάγματα του αδερφού του. Βάσει αυτών, τόσο η προσωπική διαδοχή όσο και η διαδοχή των πρακτικών υποδεικνύουν μια λιγότερο ή περισσότερο χαλαρή καταγωγή της μιας από την άλλη, αν δε, συμπεριληφθεί στον συλλογισμό ότι ο IS,ως έναν βαθμό, ανδρώθηκε μέσα από τις εχθροπραξίες με το καθεστώς Άσαντ.

Αξιοσημείωτη και ιδιαιτέρως διαφωτιστική, προς αυτή τη κατεύθυνση, αποτελεί η αιχμή της κριτικής της μουσουλμανικής κοινότητας προς την ‘’ισλαμική τρομοκρατία’’, όπως συχνά την ονοματίζουν. Πέρα από τις λοιπές δογματικές διαφορές και επανερμηνείες, η δράση των μαχητών του Ισλαμικού Κράτους, σύμφωνα με την ισλαμική ορθοδοξία, όπως την οικειοποιούνται

διαλεκτικά οι πολυπληθέστερες ανά τον κόσμο μουσουλμανικές κοινότητες, είναι ενάντια σε εδάφια του κορανιού που κάνουν λόγο για υπομονή και υπακοή ακόμα και στον πιο δήμιο αφέντη. Οι διατυπώσεις *«Σας συμβουλεύω, να φοβάστε τον ΑΛΛΑΧ και να υπακούετε τους αρχηγούς σας, ακόμα και αν είναι ένας Αιθίοπας σκλάβος»*[1] ή *«Να κάνετε υπομονή, γιατί ο ΑΛΛΑΧ είναι με τους υπομένοντες» {Κοράνι 8:46}* υποδεικνύουν το παραστράτημα των μαχητικών οργανώσεων του τζιχάντ, έτσι όπως εκλαμβάνεται ως τέτοιο από τους λοιπούς μουσουλμάνους. Αναδεικνύεται καλύτερα δια της διαφωνίας η χρόνια στράτευση τόσο των Αδελφών Μουσουλμάνων όσο και του ISIS στην ανατροπή της εξουσίας της θέσης, που με τη σειρά της κραυγάζει υπέρ του προβαδίσματος του επίγειου καθεστώτος.

Όσο όμως, τούτων των κατά τα άλλα γνωστών λεχθέντων, θολώνει η πρωτοκαθεδρία του υπερβατικού τόσο αναδύονται ξεκάθαρα ερωτήματα που δεν είναι καθόλου εύκολο να απαντηθούν: Οι δογματικές διαφορές προέκυψαν ξάφνου κατόπιν μια διαφορετικής ανάγνωσης του κειμένου ή μήπως το θρησκευτικό πρόσημο των συγκρούσεων είναι μια έξωθεν επίπλαστη κατασκευή μέσα στο μηδέν, λόγω δυτικογενών συμφερόντων; Μάλλον τίποτα από τα δύο δεν ισχύει στην ολότητά του ακυρώνοντας το άλλο. Πιθανότατα οι φρικαλεότητες, έτσι όπως μεταδίδονται μέσα στο επικοινωνιακό-θεαματικό όργιο, αποτελούν απαύγασμα μιας δυναμικής διεργασίας στην οποία διαπλέκονται τόσο ο δογματικός σεχταρισμός όσο και οι πολιτικές πρακτικές που λαμβάνουν χώρα σε Ανατολή αλλά κυρίως Δύση.

Δεν αποτελεί πλέον μυστικό (μια λέξη στην οποία θα επανέλθουμε) ότι οι νέο-επεκτατικές πρακτικές αυτού που αποκαλείται ‘’Δύση’’ με αιχμή του δόρατος τις ΗΠΑ, εξελίσσονται όχι βάσει μιας άμεσης και ευθείας, τουλάχιστον σε πρώτο χρόνο, στρατιωτικής επέμβασης αλλά μέσω της στήριξης στρατιωτικών οργανώσεων με ένα συνήθως αντικαθεστωτικό προφίλ. Χομεινί , Χουσείν , Μπιν Λάντεν είναι κάποια από τα ονόματα που καταδεικνύουν την συνεπή νέο-επεκτατική μέθοδο της λυκοφιλίας, μέχρις ότου αυτή ξεφύγει από τον έλεγχο. Όσο

δηλαδή η αξίωση των μεγάλων δυτικών κρατών για εμπορικές απολαβές παραμένει ζωντανή και διεκδικήσιμη τόσο η κοινωνική ειρήνευση περιοχών που φέρουν το αντικείμενο της αξίωσης καθίσταται ανεπίτρεπτη. Μάλιστα, στην εποχή της εκμηδένισης των αποστάσεων και της διεύρυνσης ενός παγκόσμιου δικτύου εμπορίου και επικοινωνίας βιώνεται η απανταχού παρουσία του επιτιθέμενου χωρίς αυτός να είναι απαραίτητα παρών. Η σημερινή επομένως ανάδυση του ISIS δεν είναι ξένη προς αυτή την τακτική. Η ισλαμική τρομοκρατία έχει άμεση συνάφεια με τον νέο-επεκτατισμό, μόνο που αυτή τη φορά έχει ένα θρησκευτικό καθρέφτισμα. Η δογματική παρέκκλιση ή η παρέκκλιση του δόγματος βρίσκεται σε μια διαλεκτική σχέση με την παραπάνω μέθοδο. Ούτε θρησκειοποιείται η σύγκρουση μέσα στο μηδέν των θρησκευτικών διαφοροποιήσεων αλλά ούτε οπλίζεται ο δογματικά παρεκκλίνων χωρίς έξωθεν χειρονομίες γεωστρατηγικών συμφερόντων.

Και κάπου εδώ , όμως, φτάνουμε στο σημείο που θα μπορούσε κάποιος να βρωντοφωνάξει ότι το IS έχει ξεφύγει από κάθε έλεγχο και ότι από την πάλαι ποτέ λυκοφιλία δεν έχει παραμείνει παρά το πρώτο συνθετικό της. Είναι όμως πράγματι έτσι;

Κι όμως, θα μπορούσε να είναι κάπως έτσι αν ο έλεγχος από τον οποίο θα ξέφευγε το IS είχε τον χαρακτήρα μιας κλειστού τύπου πρόληψης τρομοκρατικών επιθέσεων, αν είχε προκαθορισμένα μέσα και τεχνικές, αν ήταν ένα πεδίο με συγκεκριμένα όρια εκ των προτέρων διαμορφωμένα και νομικώς αμετάβλητα. Όμως ο σύγχρονος έλεγχος των δυτικών κρατών δεν έχει τέτοιο χαρακτήρα. Για την ακρίβεια, ο έλεγχος αυτός πρόκειται μάλλον για μια πολιτική και όχι απλώς για μια οριοθετημένη τακτική, που δεν έχει καταγωγή παρά μόνο αναφορά. Τα οριακά σημεία της πολιτικής αυτής είναι τόσο ευμετάβλητα και προσαρμοστικά που μια τρομοκρατική επίθεση όχι απλώς δεν εκφεύγει του ελέγχου αλλά επανακαθορίζει τα όριά του, με μόνο σκοπό να υπαχθεί σε αυτόν. Οι κατά περιόδους, με άλλα λόγια, επιθέσεις όπως αυτή του 2001, όσο και να διατείνονται πως απειλούν τον μηχανισμό τον

οποίο εχθρεύονται, έχουν αποδείξει ότι το μόνο που καταφέρνουν είναι να διεγείρουν μια νέου τύπου διαχείριση προσαρμοσμένη στα μέτρα τους. Έτσι, οι επιθέσεις στο Παρίσι διέγειραν μια διαχείριση που αφορά τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική πολιτική των δυτικών κρατών. Από την μία η κατάλυση θεμελιακών νομικώς κατοχυρωμένων δικαιωμάτων και από την άλλη ο συνασπισμός δυνάμεων με σκοπό τον βομβαρδισμό στόχων στη Συρία αποδεικνύουν πως αυτό που έχει σημασία για την βιοπολιτική των σύγχρονων κρατών δεν είναι η αποφυγή της επίθεσης αλλά η διαχείρισή της. Πόσο μάλλον όταν το ευμετάβλητο της διαχείρισης καθορίζεται από την ταύτιση του μορφώματος που χρήζει διαχείρισης με το μόρφωμα που ενεργοποιεί την νομικά προβλεπόμενη έκτατη ανάγκη. Το ότι πολλοί , αν όχι όλοι, από τους επιτιθέμενους ήταν κάτοικοι ευρωπαικών κρατών φάνηκε ότι δεν εμποδίζει τα δυτικά αυτά κράτη να ενιαιοποιοήσουν την πρακτική, αφού πρώτα ερμηνεύσουν την επίθεση κατά το δοκούν.

Αυτή η διαχείριση που όπως ειπώθηκε εμπεριέχει την άμεση εχθροπραξία (π.χ. βομβαρδισμοί) αποτελεί βασικό συστατικό του νέο-επεκτατικού κράματος όπως αυτό έγινε προσπάθεια να περιγραφεί παραπάνω. Η αρχική στήριξη δένει με την πιθανή μετέπειτα επέμβαση υπό το, εν δυνάμει, καθεστώς της έκτακτης ανάγκης. Η ανάδειξη, δηλαδή, του φανατισμού δεν είναι αποκομμένη από τις άμεσες και χρόνιες εχθροπραξίες της Δύσης στα εδάφη της Μ.Ανατολής. Τα αποτελέσματα κατά κάποιον τρόπο της διαχείρισης ενεργοποιούν μια αναβαθμισμένη διαχείριση που παράγει κάθε φορά αποτελέσματα άγνωστα, μέχρι τουλάχιστον κάποια από αυτά να γνωστοποιηθούν. Αυτή η διαχείριση της διαχείρισης διαμορφώνει και τα εκάστοτε σύνορα της βιοεξουσίας.

Κατ’ επέκταση, αυτό και από αυτό το πλαίσιο συγκροτούν και συγκροτούνται αντίστοιχα τα υποκείμενα στις κοινωνίες των δυτικών κρατών. Η βιοεξουσία, όπως προαναφέρθηκε, ως διαδικασία δεν έχει ρητή καταγωγή παρά μόνο αναφορά σε θεσμούς, όπως το κράτος. Η νομική ταυτότητα του πολίτη πάνω

στην ανθρώπινη ύπαρξη υφίσταται έναν διαρκή επαναπροσδιορισμό συμβιβασμένο με την ευμεταβλητότητα της διαχείρισης, αποτελώντας οργανικό κομμάτι της. Ως εκ τούτου, το υποκείμενο υφιστάμενο τις μετατοπίσεις της ίδιας του της ύπαρξης ,μέσα σε αυτές τις σχέσεις εξουσίας, καταρρέει σε έναν διαχειριστή αλλά και διαχειριζόμενο, που βιώνει την επίθεση των φονταμεταλιστών μέσα στο μηδέν και αποκομμένη από κάθε ιστορικότητα. Η συνισταμένη του διάχυτου φόβου, ως ένας τρόπος ελέγχου, σε συνδυασμό με την κοινωνική κινητικότητα και την υπερπληροφόρηση, οδηγούν τις δυτικές κοινωνίες στη λήθη του τραύματος που έχει προκληθεί στη Μέση Ανατολή από τις συνεχείς έμμεσες και άμεσες επεμβάσεις. Από αυτή τη θέση καλείται να νομιμοποιήσει τις απάνθρωπες βομβαρδιστικές επιθέσεις αλλά και να χαρίσει δικαιώματά του στο βωμό μιας διαχειριστικής ασφάλειας. Φράσεις όπως: ‘’εδώ που φτάσαμε, πρέπει να υπάρξει συνασπισμός βομβαρδιστικών για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας’’ φανερώνουν πως μέσα σε συνθήκες κοινωνικής επιτάχυνσης το ιστορικό συνεχές κατακερματίζεται σε ένα σύνολο αυθύπαρκτων στιγμών, στις οποίες το παρελθόν δεν έχει αφήσει κανένα ίχνος. Έτσι η πρακτική των στρατιωτικών επεμβάσεων εκκενώνεται από το πρότερο νόημα της για να έρθει να εφαρμοστεί εκ νέου, κατόπιν μιας απειλής που φαντάζει αποκομμένη από τις συνθήκες ανάδειξής της. Αυτό που τώρα προέχει για την Δύση είναι η εργαλειακή διαχείριση του σοκ. Αν αυτή η διαχείριση οδηγήσει σε εκ νέου αναζωπύρωση του τραύματος, είναι κάτι που δεν άπτεται του παρόντος.

Έτσι, ο εξωστρακισμός του φονταμενταλισμού στο απόκοσμο και το α- ιστορικό, που αναφέρθηκε στην αρχή, ως μια συνθήκη της φενακιστικής μετάθεσης του νοήματος του *είναι* των τζιχαντιστών, δεν είναι ξέχωρη από την αντιμετώπιση της επίθεσης (π.χ. στο Παρίσι) ως μια επίθεση γεννημένη στο μηδέν. Το σύγχρονο εξατομικευμένο δυτικό υποκείμενο βιώνει τη συμπίεση της ιστορίας στην ατομική του χρονικότητα επιστρατεύοντας τις δυνάμεις της διαχείρισης του σοκ, κάθε φορά εκσυγχρονισμένες. Άρα, η νέο-επεκτατική πολιτική δεν είναι μυστικό. Πώς να είναι άλλωστε; Είναι η πιο φανερή α-

λήθεια της Δύσης. Η λήθη είναι το ίχνος μια μνήμης κάποτε παρούσας, όχι όμως ανύπαρκτης. Η απομνημόνευση όμως σε συνθήκες βιοεξουσίας ξεκινάει από το σοκ της επίθεσης και τελειώνει με την διαχείριση του, πατώντας πάνω στο πτώμα της συλλογικής μνήμης. Μέσα σε αυτό το διάστημα η μόνη αλήθεια είναι δεκάδες νεκροί στο Παρίσι, το βομβαρδισμένο νοσοκομείο στη Συρία από ρωσικά και γαλλικά μαχητικά, οι βόμβες σε συριακές περιοχές, ο θάνατος δεκάδων αμάχων στη Συρία, χιλιάδες άνθρωποι πνιγμένοι και άλλοι αποκλεισμένοι σε συνοριακές γραμμές. Η μόνη πικρή αλήθεια της διαχείρισης. Μια αλήθεια που μένει να λησμονήσει η Δύση όταν θα χρειαστεί να διαχειριστεί το επόμενο σοκ επιστρατεύοντας τις πρακτικές της θανατοπολιτικής εκκενωμένες από το πρότερο νόημά τους, αφού πρώτα μηδενίσει το ρολόι. Μια αλήθεια της λήθης. Μια πραγματική λήθη που φλερτάρει με τα πεπερασμένα όρια της αλήθειας. Μια δικτατορία της υπερ-πραγματικότητας.

Το βίντεο που κυκλοφόρησε πριν από κάποιες μέρες, έδειχνε ένα σχολείο στη Συρία την ώρα του μαθήματος της Ιστορίας. Ο δάσκαλος μιλούσε για την ιστορική δημιουργία, διατυπώνοντας με αυθεντικό τρόπο πως και εκείνοι με τη σειρά τους γράφουν ιστορία. Την ίδια στιγμή μια βόμβα λίγες δεκάδες μέτρα πιο κει από τα δυτικόφερτα βομβαρδιστικά υπενθύμισε με τον πιο βίαιο τρόπο κάτι που ίσως ήξεραν: ότι για κάποιους η ιστορική δημιουργία αρχίζει και τελειώνει με τη διαχείριση του σοκ. Μια τόσο πραγματική συνθήκη που ποτέ δεν κρύφτηκε.

1. Άμπου Νταούντ νούμερο 4607 και ατ Τιρμιδί νούμερο 2676

Η εξάπλωση του πολέμου

Αλέξανδρος Σχισμένος

Όπως μπορούσε κανείς να προβλέψει, στους δρόμους του Παρισιού τα δακρυγόνα διαδέχτηκαν το στρατό, που διαδέχτηκε τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Οι συλλήψεις αφορούσαν αριστεριστές και αναρχικούς διαδηλωτές ενάντια στην κλιματική αλλαγή. Οι Βρυξέλλες είναι σχεδόν υπό πολιορκία, με τον Βέλγικο στρατό να καταλαμβάνει κάθε δημόσιο χώρο. Στη Μαδρίτη χιλιάδες διαδήλωσαν κατά του πολέμου, αλλά σχεδόν κανείς δεν τους πρόσεξε. Η Ευρώπη βρίσκεται επί ποδός πολέμου και με την ευκαιρία, δοκιμάζει τα επικοινωνιακά και θεσμικά της όπλα ενάντια στους πολίτες της. Ταυτόχρονα, χαϊδεύει τον ώμο της Τουρκίας, όπου αντισυστημικοί δικηγόροι δολοφονούνται σε δημόσια θέα, ενώ τα κλομπ και οι αύρες σφυροκοπούν το λαό της Ιστανμπούλ. Συνεχιζεται φυσικά και ο ‘μικρός’ ψυχρός πόλεμος με τη Ρωσία.

Πώς απλώνεται ο πόλεμος; Ας θυμηθούμε τον Clausewitz:

«Ο πόλεμος είναι η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα».

Η περίφημη φράση μοιάζει σχεδόν αυτονόητη. Ο 20ος αιώνας διαπότισε τις κοινωνίες με τη διαρκή παρουσία του πολέμου, είτε αυτή εκδηλώθηκε εκκωφαντικά, είτε αιωρούταν σαν απτό φάντασμα πάνω από την πολιτική και κοινωνική καθημερινότητα. Οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι δίδαξαν πόσο ψηλά φτάνει η κλίμακα πραγμάτωσης της μεθοδευμένης βίας, ενώ ο Ψυχρός που ακολούθησε απέδειξε πως η περίοδος της πολεμικής προετοιμασίας είναι ήδη μια μορφή καθημερινού πολέμου.

Δεν είναι παράξενο πως αυτήν ακριβώς την εποχή ο πασιφισμός υιοθετήθηκε ως κεντρικό πρόταγμα των κινημάτων αμφισβήτησης, όμως δεν πρέπει να φανεί παράδοξο πως την προηγούμενη περίοδο (1815-1914) στην Ευρώπη το σύνθημα της διαρκούς ειρήνης αποτελούσε μονοπώλιο είτε της συμμαχίας των δυναστικών οίκων, είτε του καρτέλ των κεφαλαιοκρατών, στις απόπειρες καταστολής

των εργατικών χειραφετητικών κινημάτων[1].

Οι πόλεμοι της νέας χιλιετίας διαψεύδουν άραγε το αξίωμα του Πρώσου αξιωματικού;

Η επίθεση στους Δίδυμους Πύργους με τους χιλιάδες πραγματικούς νεκρούς πολλαπλασιάστηκε μέσω της δημόσιας έκθεσης και αναπαραγωγής της σαν σύμβολο και εικόνα. Το ίδιο και η επίθεση στο Παρίσι. Υπήρξε ένα καίριο συμβολικό χτύπημα και σχεδιάστηκε ως τέτοιο. Παρότι πάντοτε η τρομοκρατία υπήρξε πολεμική τακτική, τώρα πλέον η τρομοκρατία αναβαθμίστηκε σε στρατηγική, μέσω της επέκτασης της επικοινωνίας. Η στρατηγική της τρομοκρατίας είναι μία επικοινωνιακή στρατηγική.

Παρότι την επικοινωνιακή επιτυχία των πολέμων που διεξήγαγε η συμμαχία γύρω από τον Τζορτζ 'W' Μπους στις αρχές του 21ου αιώνα ακολούθησε η αποτυχία διαχείρισης της επιτόπιας κατάστασης, η εικόνα μιας σκόπιμης παραποίησης της πραγματικότητας μεταβλήθηκε σε στρατηγικό δόγμα εναρμόνισης της πραγματικότητας με την εικόνα. Απέτυχε στο Ιράκ αλλά πέτυχε στις Η.Π.Α. η στρατιωτική επέμβαση, με το Patriot Act και την παραχώρηση στο κράτος της εξουσίας περιστολής των δημοκρατικών δικαιωμάτων. Πέτυχε επίσης την διαμόρφωση μίας νέας διεθνούς ισορροπίας, που, παρότι έθεσε υπό αμφισβήτηση την διακρατική ηγεμονία των Η.Π.Α., επέκτεινε την οικονομική και πολιτική κυριαρχία του χρηματοπιστωτικού νεοφιλελευθερισμού.

Επί Ομπάμα, και εν μέσω χρηματοπιστωτικής κρίσης, ο αμερικάνικος στρατός αποσύρθηκε από τα ερείπια του Ιράκ αφήνοντας πίσω ένα κενό που γρήγορα καλύφθηκε από φονταμενταλιστικές ομάδες και τοπικές δομές εξουσίας. Ο κατακερματισμός των εξουσιών και η ενδο-ισλαμικές αντιπαραθέσεις συνεχίστηκαν ανεμπόδιστες. Με την άνοδο και εγκατάσταση του ISIS ο πόλεμος επανήλθε στην επικαιρότητα με την διασπαρμένη και κατακερματισμένη μορφή του ως επικοινωνιακό μέσο προπαγάνδας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η μεγάλη πλειοψηφία των θυμάτων του ISIS είναι οι μουσουλμανικοί

πληθυσμοί των περιοχών που κατέλαβε, όμως ήταν οι επιθέσεις σε Δυτικούς και Ασιάτες, οι αποκεφαλισμοί, η ανατίναξη των αρχαιοτήτων και η κτηνωδία στο Παρίσι που προώθησαν το ISIS στο παγκόσμιο προσκήνιο.

Ήταν η εικόνα που δομήθηκε με θραύσματα της πραγματικότητας το εργαλείο της επέκτασης του τρόμου και της συνταύτισης με τον τρόμο, τον τρόμο που αποτελεί το θεμέλιο νομιμοποίησης της εξουσίας του Ισλαμικού Κράτους επί των κατακτημένων πληθυσμών. Την ίδια εικόνα χρησιμοποιεί και η Γαλλική και Ευρωπαϊκή γραφειοκρατία προκειμένου να θωρακιστεί θεσμικά και πολιτικά επί των κοινωνιών που αυτή διαφεντεύει.

Ερχόμαστε έτσι ξανά στο ερώτημα: σηματοδοτούν οι «αντιτρομοκρατικοί» πόλεμοι μία ποιοτική μεταβολή του πολέμου; Ας εξετάσουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους:

Εσωτερικότητα

Σίγουρα, η πληροφοριακή παγκοσμιοποίηση που συντελέστηκε διαμέσου της οικονομικής παγκοσμιοποίησης διόγκωσε την επικοινωνιακή παράμετρο των πολεμικών επιχειρήσεων και οδήγησε στην ταυτόχρονη διασπορά, μέσω της εικόνας, και στον κατακερματισμό, μέσω της εικονικότητας, του πολέμου. Ακριβώς όπως διασπάρθηκε και κατακερματίστηκε η πολιτική, όταν μεταβλήθηκε σε διαφημιστικό προϊόν προς κατανάλωση. Η διασπορά και ο κατακερματισμός σημαίνει πως δεν υπάρχουν ευκρινή πολεμικά μέτωπα, αφού πολεμικές ενέργειες μπορούν πλέον εν δυνάμει να συμβούν οπουδήποτε, ούτε υπάρχουν διακριτοί αντιπαρατασσόμενοι στρατοί, ενώ το πολεμικό πεδίο τείνει να απεδαφικοποιηθεί με την κατάργηση της διάκρισης μεταξύ μετώπου και μετόπισθεν. Σημαίνει επίσης τον πολλαπλασιασμό της βίας, μίας βίας που στρέφεται όχι στον ‘εχθρό’ εν προκειμένω αλλά στον ‘ξένο’ εν γένει.

Η μεταφορά του πολέμου στο εσωτερικό των κοινωνιών, με την κατάργηση της διάκρισης μεταξύ εμπολέμων και αμάχων προς ανάδειξη της διάκρισης μεταξύ “τρομοκρατών” και “πολιτών”

μοιάζει να συνεπάγεται την εξάντληση κάθε εξωτερικότητας και την μετατροπή των πολέμων σε αστυνομικές επιχειρήσεις στο εσωτερικό μιας παγκόσμιας «κοινότητας» όπου οι πολυεθνικές ελίτ παίζουν το ρόλο της άρχουσας τάξης και οι πληθυσμοί του «τρίτου κόσμου» τον ρόλο των καταπιεσμένων. Είναι σαφές πως ο «τρίτος κόσμος» δεν βρίσκεται μόνο εκτός, αλλά και εντός των μεταβιομηχανικών κοινωνιών, στα γκέτο του κοινωνικού αποκλεισμού και στα προάστια της εξαίρεσης. Είναι επίσης γεγονός πως η "αντιτρομοκρατική" ρητορική επιστρατεύεται για την καταστολή κάθε αντισυστημικού κινήματος.

Ωστόσο, η Ιστορία έχει δείξει πως οι δυνατότητες χρήσης του εξωτερικού πολεμικού γεγονότος στην εσωτερική πολιτική ουδέποτε διέφυγαν της προσοχής της κρατικής εξουσίας, που γνώριζε τη διττή υπόσταση του πολέμου ως μέσου επιβολής της ισχύος της εκτός συνόρων και της κυριαρχίας της εντός. Για να μην πάμε μακριά, ο Ψυχρός Πόλεμος προσφέρει έξοχα παραδείγματα σιωπηλής κατάπνιξης της εσωτερικής αμφισβήτησης με τα προσχήματα της εξωτερικής απειλής. Ενώ ήδη από τον Α' Π.Π. η πολεμική κινητοποίηση επεκτάθηκε στο εσωτερικό των κοινωνιών και εξέθρεψε τον ολοκληρωτισμό.

Όμως, η άποψη πως από δω και πέρα οι πόλεμοι είναι εσωτερικοί, αφενός συγκαλύπτει ως ιστορικά απαρχαιωμένο το ζήτημα των συνόρων, την στιγμή που αυτά αυξάνονται εντός και εκτός, αφετέρου συσκοτίζει την κοινωνική νομιμοποίηση της δυτικής εξουσίας στο φαντασιακό του έθνους, που ανασυντίθεται ως εργαλείο διαχωρισμού και ταξινόμησης, παρότι απογυμνώνεται από πολιτική ισχύ. Ακόμη, αναδεικνύει μία υπεραπλουστευτική ερμηνευτική των συσχετισμών και συγκρούσεων ισχύος σε διακρατικό και ενδοκοινωνικό επίπεδο, παραπέμποντας την κυριαρχία σε έναν συνεκτικό πόλο εξουσίας και επιβάλλοντας στεγανές κατηγοριοποιήσεις σε φόντο ασπρο-μαύρο, ενώ η εξουσία έχει καταστεί τόσο πολύτροπη και απρόσωπη, ώστε να επιδέχεται διάφορα προσωπεία και να φέρεται από διαπλεκόμενα δίκτυα επίσημων και ανεπίσημων οργανισμών.

Φυσικά οι 'αντιτρομοκρατικοί' πόλεμοι, όπως και οι

τρομοκρατικές επιθέσεις, ως πόλοι μίας αλληλεξαρτώμενης πολιτικής, θολώνουν και ανασυντάσσουν τους διαχωρισμούς μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού, χωρίς όμως να καταργούν την ίδια την διάκριση. Η μετατόπιση των οριζόντιων συνόρων τείνει στην καθετοποίησή τους, όχι στην ισοπέδωσή τους. Η μεταφορά του εξωτερικού πολέμου στο εσωτερικό των δυτικών κοινωνιών μέσω της Ισλαμικής τρομοκρατίας συμπληρώνει μία διαρκή κίνηση εξωτερίκευσης της ευρωδυτικής κυριαρχίας σε ολόκληρο τον κόσμο.

Και στις δύο περιπτώσεις, οι κατηγορίες 'εντός' και 'εκτός' μετατρέπονται από κατηγορίες ουσίας σε κατηγορίες δικαιοδοσίας. Το κλείσιμο των συνόρων ορίζει την γεωπολιτική περιοχή 'Ευρώπη' ως τη ζώνη δικαιοδοσίας της Ε.Ε., όμως δεν έχει καμία σχέση με την κοινωνικοϊστορική σημασία ή πολιτιστική απόδοση του όρου 'Ευρώπη'. Στις Η.Π.Α., ένα πολυεθνικό κράτος στοιχειωμένο από την έννοια του Συνόρου, το πολιτικό ζήτημα υπήρξε πάντοτε ζήτημα δικαιοδοσίας και όχι ουσίας. Η δι-εικονικότητα της σύγχρονης γεωπολιτικής, η ρευστότητα του «εσωτερικού» και του «εξωτερικού» είναι συμβατή και με την ανάπτυξη πολυεθνικών οργανισμών εξουσίας και με τους πολυεπίπεδους μηχανισμούς κοινωνικής συνταύτισης, όπου η συμμόρφωση και η διαβάθμιση αντικαθιστούν την αφομοίωση.

Ταυτότητα

Η διαπίστωση της αξιακής και σημασιακής αποσάθρωσης της νεωτερικότητας (που καταχρηστικά αποκαλείται "Δύση"), οδηγεί κάποιους στην αντιμετώπιση των θρησκευτικών φαντασιακών σημασιών ως συμπαγείς πυρήνες συγκρότησης και συνοχής μίας αντι-ταυτότητας απέναντι στις «θολές ιδεολογικές κραυγές για δυτική δημοκρατία και αγορά». Ξανά, η αλήθεια των προκειμένων χάνεται στο συμπέρασμα.

Αποκρύπτεται η αντίστοιχη αποσάθρωση των παραδοσιακών φαντασιακών σημασιών στις μη-δυτικές κοινωνίες, αποτέλεσμα τόσο της αποικιοποίησής τους, όσο και της διαμόρφωσης του αντιαποικιοκρατικού αγώνα με αιτήματα δυτικογενή, ήτοι

εθνικοαπελευθερωτικά και εκσυγχρονιστικά. Η ισλαμική αναβίωση δεν αποτελεί μια συνεκτική ταυτοτική-νοηματική αντιπρόταση, αλλά ένα αντιδραστικό σύμπτωμα της συνεχούς διάβρωσης των παραδοσιακών κοινωνικών δομών. Η φονταμενταλιστική πρόταση είναι ανιστορική και ανεδαφική, δεν εντάσσεται στην προνεωτερικότητα (πριν το θάνατο του θεού), αλλά μετά τη νεωτερικότητα (προσπάθεια ανάστασης του νεκρού θεού). Και στον ισλαμικό κόσμο οι δομές αντιπροσώπευσης έχουν εν μέρει εκδυτικοποιηθεί (ειδάλλως δεν θα είχαν νόημα ούτε οι εκλογικές νίκες της Χαμάς ούτε το "κοινωνικό κράτος" της Χεζμπολάχ), τα μέσα επικοινωνίας εξίσου (αλλιώς δεν θα είχαν νόημα οι τηλεδιακηρύξεις της Αλ- Κάιντα, ούτε οι επιθέσεις αυτοκτονίας που βρίσκουν το ιστορικό τους αντίστοιχο όχι στους μεσαιωνικούς ασσασίνους, αλλά στους Γιάπωνες καμικάζι, ούτε φυσικά η προπαγάνδα φρίκης του Ισλαμικού Κράτους με τις φαντασμαγορικές ανατινάξεις μνημείων και εκτελέσεις προσώπων) και δυτικότροπες τεχνικές εξουσίας επενδύουν παραδοσιακές μορφές ετερονομίας (και οι τζιχαντιστές στρατολογούν μέσω του Internet).

Στα βεβιασμένα κράτη της περιοχής οι παλαιές κοινωνικές δομές επιβιώνουν κάτω από σύγχρονή επικάλυψη. Να λέμε πως το Ισλάμ ως κοινωνικό-ιστορικό φαντασιακό προσφέρει μια συνεκτική ταυτότητα είναι σωστό, αλλά με το να επεκτείνουμε τη διαπίστωση στο Ισλάμ ως σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, αφενός συντηρούμε τη ρητορική της "σύγκρουσης πολιτισμών", αφετέρου νομιμοποιούμε την σκοταδιστική επιρροή των φονταμενταλιστών επί των πληθυσμών που ελέγχουν.

Εξάλλου, η Ισλαμική Τουρκία ανήκει στους δυτικούς συμμάχους, με τους οποίους μοιράζεται γεωπολιτικές βλέψεις, χωρίς να απαιτείται να μοιραστεί και δεσμεύσεις υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις οποίες και η Ευρώπη εγκαταλείπει (βλ. Η λήξη της Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων). Το ίδιο ισχύει για την νέο-απολυταρχικη Ρωσία.

Ομογενοποίηση

Οι διαδικασίες ταύτισης-ομογενοποίησης παίζουν καθοριστικό ρόλο στη συγκρότηση των ιστορικό-κοινωνικών μορφωμάτων. Το ζήτημα είναι η σημασιακή βάση της ομογενοποίησης καθώς και το επιθυμητό βάθος της. Στην εποχή του life style και της βιοκατανάλωσης, η ομογενοποιητική βάση της παγκοσμιοποίησης ταυτίζεται με την αποδοχή, όχι κάποιου πολιτισμικού βάθους, αλλά της επιφανειακής κενότητας των κερδοσκοπικών και καταναλωτικών προτύπων. Η απάντηση στην οικονομική ομογενοποίηση (που επιβάλλει την πραγμοποίηση και την ξένωση) δεν μπορεί να βρεθεί στην παραδοσιακή εθνο-θρησκευτική συνταύτιση-ομογενοποίηση (που επιβάλλει την αποπροσωποποίηση και την μονολιθικότητα), ακριβώς όπως δεν είμαστε αναγκασμένοι να βάλουμε τη μαντίλα για να αρνηθούμε την Lady Gaga.

Δεν είναι η πολιτισμική ομογενοποίηση των πληθυσμών πλέον το ζήτημα της εξουσίας, ούτε το ‘άλλοθι’, όπως ήταν στους αιώνες της αποικιοκρατίας. Η μετατροπή του εθνοκράτους σε εργαλείο πολιτικής χειραγώγησης και ταξινόμησης οδηγεί, αντιθέτως, στην ομογενοποίηση των κρατικών και οικονομικών εξουσιών και στην ιεραρχική διαβάθμιση των πληθυσμών. Η χωροθέτηση των μητροπόλεων σε ζώνες επιλεκτικής πρόσβασης και αποκλεισμού αναπαράγει την αντίστοιχη χωροθέτηση του πλανήτη και αντανακλά την ενδοκοινωνική ανισότητα. Οι φράχτες που υψώνονται απέναντι στα προσφυγικά ρεύματα λειτουργούν και ως φίλτρα επιλεκτικής εισαγωγής με όρους εθνοτικής ταξινόμησης και ως όρια πολιτικής δικαιοδοσίας. Η πολιτική της ποσόστωσης είναι ενδεικτική.

Από την άλλη, το Διαδίκτυο έχει αναδειχθεί σε έναν καινούργιο αν-εδαφικό τόπο, όπου η πολιτιστική πολλαπλότητα και πολυμορφία συγχωνεύεται σε ένα καθολικό, ομοιόμορφο τρόπο άμεσης επικοινωνίας, διαβρώνοντας τον φαντασιακό εγκλεισμό των παραδοσιακών κοινωνιών. Η ομογενοποίηση του μέσου δεν εμποδίζει τον διαφορισμό των σημασιών. Ο κυβερνοπόλεμος μαίνεται εξίσου, μεταξύ των κρατικών υπηρεσιών, των συμμοριών hacker, των Anonymous, του ISIS, κτλ. Είναι ένας καθαρός πόλεμος πληροφοριών και σημασιών, αποσωματικοποιημένος, σε διαρκή αλληλεπίδραση με την πραγματικότητα, ένα εξαϋλωμένο

υπόδειγμα της διασπαρμένης μορφής του σύγχρονου πολέμου. Ακόμη και η τοπολογία του Διαδικτύου αντιστοιχεί στην τοπολογία του σύγχρονου πολέμου, καθώς υπάρχουν πολλαπλοί αντιμαχόμενοι κόμβοι, οι ψηφιακές μάχες συνυπάρχουν με Ιστοσελίδες παιχνιδιών, fandom, ειδήσεων και μόδας, όπως και στον κόσμο οι ζώνες του αποκλεισμού και της εξαίρεσης συνυπάρχουν με περιοχές καταναλωτισμού, κανονικότητας και ψευδοευημερίας.

Όμως η ομογενοποίηση των δυτικογενών κρατικών και κεφαλαιοκρατικών ελίτ, η στεγανοποίηση και έπεκταση της βασικής καπιταλιστικής αντίθεσης μεταξύ διευθυντών και εκτελεστών σε βιοπολιτική αντίθεση, είναι αυτή που ορίζει την εσωτερικότητα του πολέμου. Επιτρέπει π.χ. στο ISIS να εμπορεύεται και να συνομιλεί με διάφορα λόμπι και ελίτ των αντιπάλων της, όπως π.χ. την οικογένεια Ερντογάν.

Οι αντιθέσεις των περιοχικών συμφερόντων εντός, εκτός και στην περιφέρεια του παγκόσμιου δικτύου ρητών εξουσιών, είναι αυτές που ορίζουν την εξωτερικότητα. Η εσωτερικευμένη εξωτερικότητα των μεταβιομηχανικών κοινωνιών, η άνοδος των εθνικισμών και των τοπικισμών αντανακλά παραδοσιακές αντιθέσεις, που ενυπάρχουν ως παραδοσιακές σημασίες βάθους, αλλά είναι ανίκανες να συγκροτήσουν ανεξάρτητες συμπαγείς ταυτότητες. Η εξωτερικευμένη εσωτερικότητα της διεθνούς διπλωματίας συμπλέκεται με την ενεργοποίηση και λειτουργία πολλαπλών συμβάσεων και συναλλαγών, ρητών και κρυφών, όπως π.χ. η TTIP που περιστέλλουν και ακυρώνουν την πολιτική ισχύ των εθνοκρατών, που παραμένουν οι τυπικά νομιμοποιημένες πολιτικές οντότητες και υπηρετούν ως νομιμοποιημένα μονοπώλια βίας.

Απέναντι στην εθνότητα και την διεθνικότητα, ως νέες πολιτικές κατηγορίες αναδεικνύονται η τοπικότητα και η παγκοσμιότητα. Αυτό ισχύει και για τις ελίτ και για τις κοινωνίες, που στήνουν παράλληλα και αντιθετικά δίκτυα επικοινωνίας και πληροφόρησης.

Εν κατακλείδι, ο πόλεμος συνεχίζει να είναι πολιτική. Αυτό,

σύμφωνα με τον Παναγιώτη Κονδύλη[2], εκφράζει καταρχάς την εξάρτηση της πολεμικής προσπάθειας από τις συνθήκες της αντικειμενικής πολιτικής (του κοινωνικοπολιτικού χαρακτήρα και δυναμικού μίας δεδομένης κοινωνίας) και κατά δεύτερον την υποταγή της υποκειμενικής πολιτικής (δηλαδή των πολιτικών προσώπων) στην υφή του εκάστοτε πολέμου, ουσιαστικά δηλαδή την προτεραιότητα της αντικειμενικής πολιτικής έναντι των υποκειμενικών φιλοδοξιών. Αυτό που ο Κονδύλης αποκαλεί αντικειμενική πολιτική στην πραγματικότητα συνυφαίνεται με την υποκειμενική πολιτική μέσα στο ευρύτερο κοινωνικό μάγμα. Οι κυρίαρχες σημασίες ορίζουν και θέτουν κυρίαρχους τύπους συμπεριφοράς. Το πραγματικό σημείο διαχωρισμού της υποκειμενικότητας και της αντικειμενικότητας είναι άγνωστο. Η πολιτική καταλήγει πόλεμος όταν θεμελιώνεται στον πόλεμο, όταν δηλαδή εκφράζει την αντικειμενικότητα μίας κοινωνίας υποταγμένης σε μία ολιγαρχία ή με άλλα λόγια, μίας κοινωνίας δίχως πρόσβαση στο μονοπώλιο της εξουσίας.

Και ως πολιτική συνεχίζει να αφορά τη διευθέτηση των πόλων ισχύος και εντός και εκτός. Οι αλλαγές στη μορφή των πολέμων αντιστοιχούν σε αλλαγές στην κυρίαρχη πολιτική. Οι τρομονόμοι, όπως και οι τρομοκρατικές επιθέσεις, αποτελούν και πολεμικά και πολιτικά διατάγματα.

Σημειώσεις:

[1] Βλ. Καρλ Πολάνυι, *Ο μεγάλος μετασχηματισμός,* σελ. 13, εκδ. Νησίδες
[2]Βλ. Παναγιώτης Κονδύλης, *‘Η θεωρία του Πολέμου’*, εκδόσεις Θεμέλιο, 1995

Οι Τζιχαντιστές του Διαφωτισμού

Χάρης Ναξάκης
Καθηγητής οικονομικών στο ΤΕΙ Ηπείρου, συγγραφέας
charisnax@yahoo.gr

Είμαστε όλοι Δυτικοί, είμαστε όλοι Γάλλοι, είμαστε όλοι Σαρλί;

Τέσσερις Βρετανοί ναυτικοί, ο πλοίαρχος, ο υποπλοίαρχος, ένας ναύτης και ο καμαρότος, μετά το ναυάγιο του πλοίου Migonette στον Ατλαντικό το 1884 επέζησαν επιβιβαζόμενοι σε μια βάρκα. Ύστερα από 12 ημέρες, χωρίς νερό και με μόνο δύο κονσέρβες , ο 17χρονος καμαρότος που είχε μπαρκάρει για να ζήσει την περιπέτεια ήπιε θαλασσινό νερό και αρρώστησε. Ο πλοίαρχος και ο υποπλοίαρχος, παρά τις αντιρρήσεις του ναύτη, τον έσφαξαν ενώ ήταν ζωντανός και επέζησαν από τις σάρκες και το αίμα του μέχρι να τους περισυλλέξει ένα διερχόμενο πλοίο. Όταν επέστρεψαν στην Αγγλία συνελήφθησαν μετά από καταγγελία του ναύτη και παραπέμφθηκαν σε δίκη. Υπερασπιζόμενοι τον εαυτό τους επικαλέστηκαν το ωφελιμιστικό επιχείρημα ότι ορθώς έπραξαν, διότι ο καμαρότος θα πέθαινε έτσι και αλλιώς και συνάμα ο φόνος του ενός έσωσε τους άλλους τρείς, που είχαν και οικογένειες να συντηρήσουν.

Ο ανθρωπολογικός τύπος του πλοιάρχου και του υποπλοιάρχου, ο ορθολογικός ατομιστής, είναι το κυρίαρχο υπόδειγμα του δυτικού πολιτισμού, ο υπαρκτός διαφωτισμός, ο ύστερος καπιταλισμός. Όποιος θέλει να υποστηρίξει την κουλτούρα του εγωισμού και την οντολογία της ιδιοτέλειας και της απληστίας μπορεί να αναφωνήσει ότι είμαι και εγώ Δυτικός. Ποιος είναι όμως σήμερα ο δυτικός άνθρωπος, άξιος συνεχιστής του πλοιάρχου και του υποπλοιάρχου, και τι περιέχει η ρομφαία των ιδανικών που υψώνει απέναντι στους οπισθοδρομικούς τζιχαντιστές; Ειρήσθω εν παρόδω: η αριστερή κριτική ότι οι κυρίαρχες δυτικές ελίτ δεν δικαιούται να ομιλούν διότι αιώνες τώρα λειτούργησαν

αποικιοκρατικά στον Αραβικό κόσμο ή ότι είναι αυτές που ανάλογα με τα συμφέροντα τους εξοπλίζουν τους τζιχαντιστές της ISIS και της AL NUSRA ή ακόμα ότι η κυρίαρχη ιδεολογία των τζιχαντιστών είναι αντιδραστική, είναι μεν σωστή αλλά απελπιστικά ελλιπής.

Για τον τζιχαντισμό των δυτικών αξιών ποιος θα μιλήσει; Γιατί χιλιάδες νέοι ενώ είναι γαλουχημένοι στα δυτικά πανεπιστήμια με τα ανώτερα ιδεώδη του δυτικού πολιτισμού τα εγκαταλείπουν για να στρατολογηθούν στις γραμμές των σκοταδιστών τζιχαντιστών; Γιατί πολλοί από αυτούς εκεί αισθάνονται ότι βρίσκουν το νόημα του ανήκειν σε κάτι; Γιατί το δυτικό πρότυπο αδυνατεί να εμπνεύσει και οι διαφωτισμένοι δυτικοί νέοι, είτε παρίες των φτωχογειτονιών είτε γόνοι των μεσοστρωμάτων, προσηλυτίζονται από μια μουσουλμανική σέχτα, από τον θρησκευτικό φανατισμό και φαντασιώνονται τη σωτηρία του εαυτού τους μέσω μιας μηδενιστικής αυτοθυσίας; Μιας σωτηρίας της «ψυχής» που ο δυτικός πολιτισμός δεν μπορεί να τους προσφέρει;

Πώς όμως να εμπνεύσει ο απομαγευμένος δυτικός πολιτισμός όταν όραμα του είναι ο τζιχαντισμός της ιδιοτέλειας, η αναζήτηση νοήματος μέσω της εσχατολογίας του ατομικισμού; Ο Ατομικισμός συρρικνώνει το άτομο σε ένα εαυτό ελάχιστο, γυμνό και ναρκισσιστικό, που νοηματοδοτεί την ύπαρξη του μέσω της ελευθερίας της ιδιωτικής κατανάλωσης, της απελευθέρωσης των επιθυμιών. Αφού ο κόσμος είμαι εγώ δεν αισθάνομαι την ανάγκη ενός κοινού κόσμου, γι’ αυτό και το ύψιστο δικαίωμα που διεκδικεί ο δυτικός άνθρωπος, είτε είναι φιλελεύθερος είτε είναι αριστερός, είναι το δικαίωμα στην διαφορά. Έτσι οι ατομικιστικές επιθυμίες μετατρέπονται σε ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία δεν είναι τίποτα άλλο από το δικαίωμα του ατόμου στην διαφορά, να διαθέτει δηλαδή όπως επιθυμεί το σώμα του, το πνεύμα του και τα χρήματά του και για να διατηρηθούν τα δικαιώματα αυτά είναι επιτρεπτό ο Δυτικός πολιτισμός να εξάγει την «δημοκρατία» στον οπισθοδρομικό αραβικό κόσμο.

Ας θυμηθούμε μια από τις κεντρικές έννοιες του Δυτικού πολιτισμού: η ελευθερία του ατόμου σταματάει εκεί που αρχίζει

η ελευθερία του άλλου. Αν όμως έτσι έχουν τα πράγματα τότε η ελευθερία του ατόμου δεν περιλαμβάνει τον άλλο, είναι μόνο η λατρεία του εαυτού του. Μιλάω στον εαυτό μου για να με ακούσουν οι άλλοι. Στα πλαίσια αυτής της «ελευθερίας» έχει συντελεστεί ο θάνατος του άλλου και ο εαυτός μου έχει μείνει γυμνός και ελάχιστος γιατί έχω δολοφονήσει τον άλλο που είναι μέσα μου. Ο ελάχιστος άνθρωπος είναι εγωκεντρικός, ποτέ δεν μιλάει στους άλλους γιατί το έχει ανάγκη ο εαυτός του, συνομιλεί μόνο με τον εαυτό του και ανταγωνίζεται τους άλλους.

Στη βάση ποιων λοιπόν αξιών να υπερασπίσουμε τον Δυτικό πολιτισμό; Ο γυμνός και ελάχιστος άνθρωπος δεν είναι εκτροπή από το αυθεντικό άτομο του διαφωτισμού, είναι η φυσική του εξέλιξη. Κύριο χαρακτηριστικό του δυτικού ορθολογικού ατομιστή είναι η επιθυμία ισχύος, η βούληση για δύναμη και εξουσία, που εμπεριέχει μια εγγενή ιακωβίνικη βία, που είναι η άλλη όψη της βίας των τζιχαντιστών. Γι’ αυτό δεν είμαι εραστής της προόδου, δεν είμαι προοδευτικός, αν αυτό σημαίνει υποστήριξη των αξιών του Δυτικού πολιτισμού. Οπισθοδρομικοί λοιπόν όλου του κόσμου ενωθείτε για να αναζητήσουμε ένα νέο ανθρωπολογικό υπόδειγμα, έναν πολιτισμό της μεσότητας και των ορίων. Γιατί πρόοδος είναι και η οπισθοδρόμηση, η επιστροφή δηλαδή στην αρχή, είναι η κατανόηση ότι το παιχνίδι της ζωής είναι διπρόσωπο, κάτι ανάμεσα στην εξέλιξη και την οπισθοδρόμηση.

Απέναντι στους τζιχαντιστές του Διαφωτισμού, στην τυραννία της οικονομίας και τον καταναλωτικό ηδονισμό χρειαζόμαστε ένα κίνημα οικονομικά άθεων για να επιδιώξουμε μια αξιοβίωτη ζωή που να χαρακτηρίζεται από την αλληλεγγύη και τον συνεργατισμό αντί του ανταγωνισμού, την τοπικοποιημένη και αμεσοδημοκρατική ισοκατανομή πόρων και εξουσιών, την οικονομία των κοινών αγαθών και τον περιορισμό των αναγκών.

Η αμοιβαία βαρβαρότητα

Αλέξανδρος Σχισμένος

«Η εποχή μας είναι διαφωτισμένη, κι αυτό σημαίνει ότι η γνώση που έχει αποκτηθεί και εκλαϊκευθεί επαρκεί για να τεθούν ορθά τουλάχιστον οι πρακτικές αξίες μας. Το πνεύμα της ελεύθερης έρευνας έχει διαλύσει τις λανθασμένες πεποιθήσεις που για καιρό εμπόδιζαν την πρόσβαση στην αλήθεια και έχει υποσκάψει το έδαφος όπου ο φανατισμός και η εξαπάτηση ύψωναν το θρόνο τους. […] Γιατί λοιπόν παραμένουμε ακόμη βάρβαροι;»

Αυτό το ερώτημα έθεσε ο Friedrich Von Schiller, στις επιστολές του «*Περί της Αισθητικής Παιδείας του Ανθρώπου*», το 1795. Το ερώτημα αυτό αντηχεί μέχρι τον καιρό μας, τώρα που μπαίνουμε σε μια νέα εποχή, μετά την τρομοκρατική επίθεση του ISIS την 13η Νοέμβρη στο Παρίσι. (βλ.«Στο Παρισι, το πτώμα του Θεού»)

Ήδη, τόμοι ολόκληροι έχουν γραφτεί για τα αίτια και τις συνέπειες της θηριωδίας. Οι περισσότερες αναλύσεις, και από τα «αριστερά» και από τα «δεξιά» μοιράζονται και αναπαράγουν την αυθαίρετη και τετριμμένη διάζευξη Δύσης – Ανατολής ως αντίθεση μεταξύ «Διαφωτισμού» και «Σκοταδισμού». Πολλοί αρθρογράφοι επικαλούνται τη «νεωτερικότητα», άλλοι τη «μετανεωτερικότητα» (έναν εντελώς κενό όρο) ως πλαίσιο της κτηνωδίας. Από τα «αριστερά», κάποιες αναλύσεις φτάνουν μέχρι τη διατύπωση του διαχωρισμού μεταξύ ορθολογικότητας και φονταμενταλισμού, ενώ οι περισσότερες πελαγοδρομούν στην προσπάθεια να απαριθμήσουν ισοδύναμα από την δυτική Ιστορία, ώστε να περισώσουν τον «αντιιμπεριαλιστικό» εξηγητικό λόγο.

Όμως, από όλα αυτά, είναι οι ακροδεξιές αναλύσεις που υλοποιούνται γοργά σε θεσμικές αποφάσεις των ευρωπαϊκών κρατών. Πίσω από την επίκληση της «*Διαφωτιστικής παράδοσης*» και των «*αξιών της νεωτερικότητας*», οι κυβερνήσεις της Δύσης αντιδρούν εφαρμόζοντας το σιδηρούν προσωπείο τους. Οι βομβαρδισμοί στη Συρία ήδη χτυπούν, πέρα από τα προπύργια του

Ισλαμικού Κράτους, και νοσοκομεία παιδιών και ό,τι μέλλει να ακολουθήσει.

Έκτακτες κρατικές εξουσίες και περιστολή ατομικών ελευθεριών συνοδεύουν το καθεστώς έκτακτης ανάγκης που επιβλήθηκε από το Γαλλικό Κράτος με απόφαση της Εθνοσυνέλευσης και της Γερουσίας. Απαγόρευση διαδηλώσεων, ουσιαστική κατάργηση του οικιακού ασύλου, κράτηση δίχως απαγγελία κατηγοριών ή δίκη, είναι μερικά από τα μέτρα που επεκτάθηκαν για το επόμενο τρίμηνο και βλέπουμε, ενώ ο στρατός περιπολεί τους γαλλικούς δρόμους, οι έλεγχοι επεκτείνονται και σε Ευρωπαίους πολίτες και τα σύνορα κλείνουν για τους πρόσφυγες. Η Ευρώπη-Φρούριο, εφιαλτικό όραμα ναζιστικής έμπνευσης, φαίνεται να πλησιάζει και οι τοίχοι είναι εσωτερικοί.

Το νέο γαλλικό αλλά και ευρωπαϊκό κρατικό δόγμα διατύπωσε ξεκάθαρα ο πρωθυπουργός Μανουέλ Βαλς με τη φράση: *«Ύψιστη ελευθερία είναι η ασφάλεια»*. Άραγε αυτή η φράση ανήκει στην «δυτική διαφωτιστική παράδοση»; Ή μήπως ανήκει η εκ διαμέτρου αντίθετη προειδοποίηση του Βενιαμίν Φρανκλίνου, πως: «*Όποιος ανταλλάσσει την ελευθερία για την ασφάλεια, δεν αξίζει τίποτα από τα δύο*[1]»;

Αλλά ας επιστρέψουμε 220 χρόνια πίσω, στο αρχικό ερώτημα, στο ιστορικό επίκεντρο αυτής της «*διαφωτιστικής παράδοσης*», στο απόγειο της κοινωνικής και τεχνο-βιομηχανικής επανάστασης της νεωτερικότητας, στο 1795.

Εκείνη την χρονιά, η μετεπαναστατική Γαλλία έβγαινε από την σκιά της γκιλοτίνας και της Τρομοκρατίας των Ιακωβίνων με την ψήφιση του Συντάγματος που καθιέρωνε την εξουσία του Διευθυντηρίου, επισφράγιζε την απόσυρση του επαναστατημένου και ύστερα τρομοκρατημένου λαού από το ιστορικό προσκήνιο και άνοιγε την πόρτα για την αυτοκρατορική δικτατορία του Ναπολέοντα. Η εποχή των Ευρωπαϊκών ιμπεριαλισμών ανέτελλε, ενώ στις Η.Π.Α. το δουλεμπόριο ανθούσε. Τα θεμέλια του ψευδοεπιστημονικού ρατσισμού, που έμελλε να στοιχειώσει την ακαδημαϊκή σκέψη επί έναν αιώνα, είχαν ήδη μπει (το πρόβλημα

της κοινής ή διαφορετικής καταγωγής των φυλών απασχολούσε και τον Βολταίρο). Όμως, ήδη είχαν συμβεί και οι μεγάλες επαναστάσεις, οι Διακηρύξεις των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, η καρατόμηση του Βασιλιά, το γκρέμισμα της θρησκευτικής αυθεντίας. Το ερώτημα του Schiller δεν ήταν απλό.

Ο ίδιος ο Schiller, για να δώσει μία απάντηση, έσπασε την χομπσιανή διχοτόμηση της ανθρώπινης Ιστορίας μεταξύ «άγριας κατάστασης» και «πολιτισμού» σε τρεις ανθρώπινες καταστάσεις. Στην «άγρια κατάσταση» αντιπαραθέτει τη «βαρβαρότητα», που συμπλέουν με τον «πολιτισμό». *«Τώρα, ο άνθρωπος μπορεί να αντιτεθεί στον εαυτό του με δύο τρόπους: είτε σαν άγριος, όταν τα αισθήματά του επιβάλλονται στις αρχές του· είτε σαν βάρβαρος, όταν οι αρχές του καταστρέφουν τα αισθήματά του»*, γράφει στην *Τέταρτη Επιστολή*.

Στην «άγρια κατάσταση» οι άνθρωποι κυριαρχούνται από τα πάθη τους και τις επιθυμίες τους, δεν έχουν ιδανικά και συγκρούονται μεταξύ τους. Είναι το καθεστώς όπου κυριαρχούν οι ορμές. Συνηθίζουμε να ταυτίζουμε αυτήν την κατάσταση με την βαρβαρότητα, όμως έχει μεγάλη σημασία να παρακολουθήσουμε την Σιλεριανή διάκριση. Γιατί, όπως καταλαβαίνουμε, η βαρβαρότητα είναι το αντίθετο, εκεί όπου τα αφηρημένα ιδανικά κυριαρχούν με την αυθεντία τους επί των παθών και τα καταστρέφουν. Οι βάρβαροι υποτάσσονται σε είδωλα και απόλυτες ιδέες, χωρίς να τις αμφισβητούν. Θα λέγαμε, υποτάσσονται στην μεταφυσική της ετερονομίας.

*«Ικανοποιημένοι αν οι ίδιοι μπορούν να αποφύγουν την σκληρή δουλειά του στοχασμού, οικειοθελώς εγκαταλείπουν σε άλλους την διαφύλαξη των σκέψεών τους. Και αν συμβεί και ευγενέστερες ανάγκες ταράξουν την ψυχή τους, αγκιστρώνονται με άπληστη πίστη στις φόρμουλες που το κράτος και η εκκλησία διατηρούν για τέτοιες περιπτώσεις.»****[2]***

Μπορούμε να κατανοήσουμε καλά τη βαρβαρότητα της εκκλησίας, την θρησκευτική ετερονομία και τον τυφλό φανατισμό που συνοδεύουν τις ρητά *Ιερές* φαντασιακές σημασίες, όμως η

βαρβαρότητα που περιγράφει ο Schiller δεν εξαντλείται στις θεολογικές πεποιθήσεις. Η βαρβαρότητα ορίζεται ως η τυφλή προσκόλληση σε ιδεώδεις αρχές και αυτές οι αρχές μπορούν να είναι ορθολογικού χαρακτήρα, όταν οι απόλυτες ιδέες, παρότι ουσιαστικά αυθαίρετες, διεκδικούν την ορθολογική αυθεντία.

Επιβάλλονται ως ηγεμονία του Ορθού Λόγου, ο Λόγος αυτονομείται από την κοινωνία και γίνεται ηγεμονικός. Για τον Schiller η βαρβαρική κατάσταση αντιστοιχεί στην *Vernunftstaat,* την ορθολογική κατάσταση[3]. Το φιλελεύθερο κράτος που κυριαρχείται από απόλυτα ορθολογικούς κανόνες, το «ορθολογικό κράτος» του Kant, δεν είναι το ιδανικό του πολιτισμού, αλλά η νεωτερική μορφή του βαρβαρισμού. Αυτή η βαρβαρότητα δεν ανήκει σε κάποιο απώτερο παρελθόν, ούτε άλλωστε και η «αγριότητα», αλλά πραγματώνονται στον πολιτισμό του παρόντος, στους θεσμούς και το σύστημα της διαχωρισμένης εξουσίας :

*«Η κουλτούρα, αντί να μας απελευθερώνει, μόνο αναπτύσσει, καθώς προχωρά, νέες ανάγκες, τα φυσικά δεσμά στενεύουν γύρω μας, έτσι ώστε ο φόβος της απώλειας καταστέλλει και την πιο διακαή παρόρμηση για βελτίωση και τα αξιώματα της παθητικής υπακοής θεωρούνται η μεγαλύτερη σοφία της ζωής.»**[4]***

Το βαρβαρικό στοιχείο ως στοιχείο της νεωτερικής κοινωνίας είναι ακριβώς η κυριαρχία των κατεστημένων κοινωνικών φαντασιακών σημασιών, η τυφλή υποταγή στις αφηρημένες κοινωνικές νόρμες[5]. Το «Κράτος του Λόγου» που διεκδικούν από διαφορετικούς δρόμους και οι χεγκελιανοί και οι καντιανοί και που είναι το ιδανικό και της φιλελεύθερης και της σοσιαλιστικής γραφειοκρατίας, είναι Βαρβαρότητα. Ας το ξαναγράψουμε:

Ο ηγεμονικός Λόγος *είναι* ο βάρβαρος Λόγος.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η κριτική στη νεωτερικότητα, αποτελεί ήδη κομμάτι της νεωτερικότητας, πολύ καιρό προτού εμφανιστεί ο Νίτσε και οι επίγονοί του, δύο αιώνες πριν ο Φουκώ διαπιστώσει πως:

*«Για να πούμε τα πράγματα και με τρόπο επίσημο: η Δύση, η οποία- από την εποχή της ελληνικής κοινωνίας αναμφίβολα, της ελληνικής πόλεως- δεν έπαψε να ονειρεύεται να δώσει εξουσία στο λόγο της αλήθειας μέσα σε μια πόλη δίκαιη, παραχώρησε τελικά, στο πλαίσιο του δικαστικού μηχανισμού της, μια ανεξέλεγκτη εξουσία στην παρωδία του επιστημονικού λόγου.»**[6]***

Εξαντλείται όμως η νεωτερικότητα στη βαρβαρότητα; Ή, για να το θέσουμε αλλιώς, είναι η βαρβαρότητα της εξουσίας το ειδοποιό στοιχείο της νεωτερικότητας, αυτό που την διακρίνει ως κοινωνικοϊστορικό φαινόμενο;

Είναι δύσκολο να αποσαφηνίσουμε το νόημα της λέξης 'νεωτερικότητα', μίας λέξης πολυσήμαντης και πολύπλοκης, φορτωμένης με σημασίες, καθώς χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει τόσο μία περίοδο του πρόσφατου παρελθόντος (από τον Διαφωτισμό έως τον Ψυχρό Πόλεμο περίπου) του ευρύτερου δυτικού κόσμου, όσο και ένα εμμενές φαντασιακό του παρόντος παγκοσμιοποιημένου κόσμου.

Για παράδειγμα, ο Zigfied Baumann θεωρεί ως ουσία της νεωτερικότητας την απόπειρα ορθολογικοποίησης του κόσμου, την κατάφαση στο επιστημονικό πνεύμα, την ανάπτυξη του πειράματος και της επιστήμης[7], ο Antony Giddens την ορίζει ως ιστορική ασυνέχεια και ριζική ρήξη με την προηγούμενη, παραδοσιακή κοινωνία[8]. Είναι σχετικά θετικές αποτιμήσεις. Σίγουρα τονίζουν το στοιχείο της ορθολογικότητας. Δύσκολα συμβιβάζονται με την κατάσταση της βαρβαρότητας.

Ο Κορνήλιος Καστοριάδης, από την άλλη, ορίζει την νεωτερικότητα ως *«τον αγώνα αλλά και την αμοιβαία μόλυνση και εμπλοκή των δύο αυτών φαντασιακών σημασιών: αυτονομία από τη μία πλευρά, απεριόριστη επέκταση της ορθολογικής κυριαρχίας από την άλλη».**[9]* Το στοιχείο που προσθέτει ο Καστοριάδης, βρίσκεται υπόρρητο στο αρχικό ερώτημα του Schiller, στο *«πνεύμα της ελεύθερης έρευνας»* και στην ίδια τη διατύπωση του ερωτήματος. Είναι η αυτονομία, που συμπλέκεται αλλά δεν εμπεριέχεται και αντιμάχεται την «ορθολογική κυριαρχία», τη

βαρβαρότητα του Λόγου.

Αν συνεχίσουμε να διαβάζουμε και τον ίδιο τον Schiller, θα δούμε ότι η βαρβαρότητα ουσιαστικά συνίσταται στην κυριαρχία. Το ίδιο και η αγριότητα. Είναι η ετερονομία το κοινό στοιχείο και της βαρβαρότητας και της αγριότητας, στη μία περίπτωση ως κυριαρχία του Λόγου, στην δεύτερη ως κυριαρχία των παθών, της Φύσης. Και ο Schiller αποβλέπει όχι σε μία επιπλέον κυριαρχία, αλλά στην υπέρβαση της κυριαρχικής σχέσης, της ετερόνομης σχέσης, στην αυτονομία, όπου:

«Καθώς οι δύο αντίθετες και θεμελιώδεις παρορμήσεις [ο λόγος και τα πάθη] εξασκούν την επιρροή τους πάνω του [στον άνθρωπο], και οι δύο χάνουν τον εξαναγκασμό τους και η αυτονομία δύο αναγκαιοτήτων γεννά την ελευθερία.» Και η ελευθερία, προσθέτει, είναι «*εξ ορισμού μια ενεργητική και όχι παθητική αρχή*».***[10]***

Οπότε ο διαχωρισμός μεταξύ ορθολογικότητας και θρησκείας δεν είναι διαχωρισμός μεταξύ πολιτισμού και βαρβαρότητας. Η ορθολογικότητα συμμετέχει στην βαρβαρότητα όσο και η θρησκεία.

Στο βαθμό που η νεωτερικότητα προώθησε τη φαντασιακή σημασία της απεριόριστης ορθολογικής κυριαρχίας, η βαρβαρότητα πραγματώθηκε σε κράτικες πολιτικές, γραφειοκρατικούς μηχανισμούς, κεφαλαιοκρατικά μονοπώλια, οικολογική καταστροφή, αποικιοκρατία, στρατόπεδα συγκέντρωσης, ατομικές βόμβες, εθνικισμούς, και την βίαιη παγκοσμιοποίηση του καπιταλιστικού συστήματος. Η επέκταση της ορθολογικής κυριαρχίας συνδέθηκε και με άλλα φαντασιακά νοήματα ετερονομίας, πιο σκληρά και στεγανά καθώς οι δυτικότροπες τεχνικές και μηχανισμοί εξουσίας επεκτάθηκαν παγκοσμίως. Η ορθολογική επιστημονική αυθεντία συναντήθηκε χωρίς πρόβλημα με τον σκοταδισμό της θεοκρατικής ή γραφειοκρατικής εξουσίας. Οι δομές ετερονομίας αλληλοσυμπληρώνονται με ταχύτητα, αφομοιώνονται, ισορροπούν ή αλληλοεξοντώνονται γοργά. Το ISIS, το Ισλαμικό Κράτος, φέρει όλα τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά κάθε κράτους στις περιοχές που καταλαμβάνει, δηλαδή το μονοπώλιο της βίας, την ιεραρχική

εξουσία, την φορολόγηση των υπηκόων, την χειραγώγηση της εκπαίδευσης. Συμμετέχει στις παγκόσμιες οικονομικές δοσοληψίες και εξαγωγές, με διάφορους τρόπους.

Στο βαθμό που η νεωτερικότητα ανέδειξε την φαντασιακή σημασία της αυτονομίας, το διαχρονικό και παγκόσμιο κίνημα της χειραφέτησης και της κοινωνικής απελευθέρωσης γκρέμισε βασιλείς και θρόνους, σκότωσε το θεό και ανέτρεψε πανάρχαιους αποκλεισμούς, διέσωσε κοινότητες και δημιούργησε πολιτισμό και νέες σημασίες, απελευθέρωσε την σκέψη παγκοσμίως και ανέτρεψε δόγματα χιλιετιών, οδηγεί στην ανάδυση της παγκόσμιας αλληλεγγύης και στον πιο γοργό κοινωνικό μετασχηματισμό της ανθρωπότητας.

Η κοινωνικοϊστορική σύγκρουση μεταξύ των δύο στοιχείων της νεωτερικότητας δημιούργησε έναν κόσμο θρυμματισμένης ετερονομίας όπου νησίδες αυτονομίας αναδύονται, η σύγκρουση των σημασιών συνεχίζεται και επεκτείνεται ταυτόχρονα παγκοσμίως και τοπικά.

Αυτό που μας διαχωρίζει από την βαρβαρότητα δεν είναι ούτε η γεωγραφία ούτε η λαογραφία. Είναι η αμφισβήτηση των αυθεντιών. Είναι η αυτονομία. Είναι ο αγώνας για την κοινωνική ελευθερία, που ενώνει τις αυτόνομες κοινότητες, τα αμεσοδημοκρατικά κινήματα και τους ελεύθερους ανθρώπους απέναντι στη βαρβαρότητα που ενώνει τους κρατικούς μηχανισμούς, τις κεφαλαιοκρατικές ελίτ και τα θρησκευτικά ιερατεία, πέρα από σύνορα.

Ο αγώνας λοιπόν της «*διαφωτιστικής παράδοσης*» ενάντια στη βαρβαρότητα δεν μπορεί παρά να είναι αγώνας ενάντια σε κάθε καθεστώς έκτακτης ανάγκης, αγώνας της κοινωνίας ενάντια σε κάθε διαχωρισμένη εξουσία. Αλληλεγγύη στους πρόσφυγες και τους μετανάστες που προσπαθούν να ξεφύγουν από τον τρόμο. Και αλληλεγγύη στην γαλλική κοινωνία ενάντια στα δεσμά που της επιβάλλει το κράτος με τον τρόμο.

Σημειώσεις:

[1] B. Franklin, *Apology for Printers,* 1730.
[2] Από την *Όγδοη Επιστολή.*
[3] Βλ. I. Berlin, *Οι Ρίζες του Ρομαντισμού.*
[4] Από την *Πέμπτη Επιστολή.*
[5] Βλ. και Josef Früchtl, *Our Enlightened Barbarian Modernity*.
[6] M. Foucault, *Οι μη κανονικοί,* μτφρ. Σωτήρης Σιαμανδούρας, εκδ. Εστία.
[7] Βλ. Zigfied Baumann 'Culture as Praxis' (1973)
[8] Βλ. A. Giddens, Οι Συνέπειες της Νεωτερικότητας, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2001.
[9] Βλ. Κ. Καστοριάδης, Ο θρυμματισμένος κόσμος, εκδ. Ύψιλον, Αθήνα 1997
[10] Γράφει στην *Δέκατη Ένατη Επιστολή.*

Στο Παρίσι, το πτώμα του Θεού

Αλέξανδρος Σχισμένος

Με την αυγή του 21ου αιώνα, κάτω από τα συντρίμμια των Δίδυμων Πύργων, μία νέα διπολική ρητορική της κυριαρχίας ανασύρθηκε, φτιαγμένη από παλιά υλικά, για να καλύψει το κενό νομιμοποίησης που άφηνε πίσω της η επέλαση της μεταμοντέρνας ασημαντότητας και του καταναλωτικού ατομικισμού.

Οι δύο κυρίαρχοι πόλοι, εξ ορισμού κενοί και αυθαίρετοι, της 'Δύσης' και της 'Ανατολής', που είχαν επενδυθεί με πολιτικό ένδυμα ως πόλοι τάχα αντιπαρατιθέμενων πολιτικοκοινωνικών συστημάτων κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, έμειναν γυμνοί από οποιοδήποτε πραγματικό νόημα. Από τη Ρωσία, μέχρι την Κίνα, την Ινδία και την Ιαπωνία, ένας δυτικότροπος πολιτισμός απλώθηκε, του παγκοσμιοποιημένου χρηματιστηριακού καπιταλισμού και της πληροφορικής ομογενοποίησης, ένα δίκτυο οικονομικών

και πολιτισμικών ανταλλαγών που καλύπτει τον κόσμο με μόνες ενοποιητικές σημασίες την απεριόριστη ανάπτυξη και την τεχνο-επιστημονική κυριαρχία. Αυτό το δυτικότροπο παράδειγμα επικυριαρχεί στην επιφάνεια κοινωνιών πολύμορφων και διαφορετικών, στο βάθος των οποίων παλαιότερες φαντασιακές σημασίες, κοινωνικές δομές και λειτουργίες συνεχίζουν να κυριαρχούν τοπικά και περιοχικά.

Όμως μετά το Σεπτέβρη του 2001, η έκρηξη της Ισλαμικής φονταμενταλιστικής τρομοκρατίας σήμανε μία νέα διαχωριστική γραμμή μεταξύ 'Δύσης' και 'Μη-Δύσης'. Η 'Ανατολή' επινοήθηκε εκ νέου και μετατέθηκε ψυχογεωγραφικά από το εξωτερικό, στο εσωτερικό της 'Δύσης', μιας και το εξωτερικό όριο φάνηκε να εκμηδενίζεται. Η μετατόπιση του γεωπολιτικού πεδίου σύγκρουσης από την Ανατολική Ευρώπη στην Μέση Ανατολή, επιβεβαίωσε την πολιτική ηγεμονία του Ισλάμ.

Αντλώντας πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης ενός μεσσιανικού θεοκρατικού λόγου από τα συλλογικά τραύματα των πληθυσμών της Μ. Ανατολής, τραύματα του παρελθόντος και του παρόντος, το νέο φονταμενταλιστικό Ισλάμ μπόρεσε να επανασυνθέσει τον κεντρικό θρησκευτικό πυρήνα του αραβικού φαντασιακού, που είχε αποδυναμωθεί από την εμφάνιση και κυριαρχία του αραβικού εθνικισμού. Ο τελευταίος, που γιγαντώθηκε μεταπολεμικά στον αντιαποικιακό αγώνα, κατέρρευσε υπό το διπλό βάρος, αφενός της εσωτερικής κοινωνικής πίεσης των καταπιεσμένων πληθυσμών, αφετέρου της εξωτερικής πίεσης των διεθνών κεφαλαιο-κρατικών συμφερόντων. Όταν τα γεράκια των Η.Π.Α. κατάφεραν το τελικό χτύπημα, γκρεμίζοντας την δικτατορία του Σαντάμ Χουσσέιν, το κενό εξουσίας γρήγορα κατέλαβαν οι ισλαμιστές εμπροσθοφύλακες ενός κινήματος επιστροφής στην θεοκρατική παράδοση. Οι εύθραυστες διεφθαρμένες κυβερνήσεις μαριονέττες που εγκατέστησαν οι Η.Π.Α. δεν κατάφεραν ποτέ να ριζώσουν στις τσακισμένες τοπικές κοινωνίες που έγιναν μήτρες ανάδειξης ριζοσπαστικών φονταμελιστικών κινημάτων.

Και τι έγινε με την Αραβική Άνοιξη του 2011-12; Πού είναι αυτά τα εκατομμύρια που ζητούσαν μια ελεύθερη κοινωνία; Πού

βρίσκονται αυτοί σε μία σύγκρουση μεταξύ της θεοκρατίας και της στρατοκρατίας; Δυστυχώς, για ακόμη μια φορά φαίνεται πως και η αραβική εξέγερση εξαρχής μπήκε κάτω από το παραμορφωτικό κάτοπτρο μίας νέας μεταφυσικής της επανάστασης. Την μεταφυσική των κινημάτων.

Μεταφυσική που συνίσταται στην απογύμνωση των κινημάτων από το κοινωνικοϊστορικό τους πεδίο, προκειμένου να φανεί ξεκάθαρη η κοινή τους υπόσταση, να δεθούν οι ιστορικοί τους κόμβοι σε ένα ορθολογικό νήμα που να συνδέει σημασιακά την Αίγυπτο με την Τυνησία και την Κωνσταντινούπολη με την Αθήνα. Κι έτσι, όλα τα στοιχεία που απηχούν τις διαφορετικές φαντασιακές και σημασιακές θεσμίσεις των εκάστοτε κοινωνιών χάθηκαν στο φόντο, σαν δευτερεύουσες ποιότητες πίσω από τη λάμψη της πρωταρχικής ποιότητας της εξέγερσης καθ' εαυτής. Το αραβικό αίνιγμα ταυτίστηκε με την δυτική αποσάρθρωση με συνέπεια η κατεξοχήν αποτυχία των εξεγέρσεων στην Μέση Ανατολή να συσκοτίσει το μέλλον μας.

Όπως κάθε μεταφυσική, έτσι και η μεταφυσική των κινημάτων, απλοϊκή με τη σειρά της, αποτελεί μία λανθασμένη επίκληση. Μία επίκληση στην κοινή υπόσταση και ουσία όλων των ανθρώπινων κοινωνιών, η οποία καταλήγει απαραίτητη προϋπόθεση μίας κοινής απελευθέρωσης. Στη μηχανική των θεσμών και τη μικροφυσική της εξουσίας, διπλά αφαιρετικές θεωρήσεις επί χάρτου, η Ιστορία φαντάζει μία ακόμη πανουργία του λόγου, μία παγίδα των αόρατων εξουσιαστικών φαντασμάτων που καραδοκούν κάθε θέσμιση, μία αποτυχία των κινημάτων που μεταφράζεται με όρους δυναμικής των θεσμών. Και αδυνατούν οι μηχανικές αυτές να εξηγήσουν, το πιο απλό πράγμα, πώς δηλαδή επιβλήθηκε η πολιτική εξουσία των μουσουλμάνων πάνω σε κοσμικές και μη θρησκευτικές εξεγέρσεις. Γιατί αυτή η πολιτική εξουσία είναι το επίμαχο.

Κι αν δούμε πιο προσεκτικά, θα καταλάβουμε πως με τις εξεγέρσεις του αραβικού κόσμου μας συνδέουν τα αρνητικά συνθήματα, η αντίσταση σε μία δικτατορική εξουσία, όμως δεν έθεσαν το ζήτημα μίας ρητής αυτοθέσμισης ούτε καν θεωρητικά. Αυτό τέθηκε αργότερα, εν μέσω του συριακού εμφυλίου, από τις

αυτόνομες κοινότητες της Rojava.

Οι μοναδικοί οργανισμοί που όρμησαν να καταλάβουν το κενό εξουσίας μετά την πτώση του Στρατού ήταν οι μονολιθικές δομές του Ισλάμ γιατί αυτοί είναι οι μοναδικοί συνεκτικοί φαντασιακοί πυρήνες κυριαρχίας. Γιατί είναι μάλιστα ισοδύναμοι σαν πόλοι ενός κλειστού εξουσιαστικού διπόλου, ο ένας παραπέμπει στον άλλο, το Ισλάμ είναι στρατός και ο στρατός γίνεται θρησκεία. Ο λαός δεν νοείται ως πόλος εξουσίας, γιατί δεν υπάρχει η δυτική θεμελίωση της εξουσίας στο λαό. Η εξουσία πηγάζει από το θεό ή την Ισχύ. Και εκεί επιστρέφει. Η εμμενής ετερονομία της ισλαμικής κοσμοθεώρησης τρέφει την καπιταλιστική ετερονομία και την νοηματοδοτεί μεταφυσικά και απλοϊκά.

Παρόλες τις ρητορικές, αυτό που κραδαίνουν ως έμβλημα οι φονταμενταλιστικές ισλαμικές οργανώσεις δεν είναι ο λόγος του Θεού, αλλά το πτώμα του Θεού. Παρόλη την επίκληση μιας φανταστικής παράδοσης περί ισλαμικού χαλιφάτου, η σύγχρονη ισλαμική τρομοκρατία δεν είναι φαινόμενο που προηγείται, αλλά που έπεται του θανάτου του Θεού. Η εκστρατεία της φρίκης που απλώνεται μέσα στις δεκαετίες, από τη Νέα Υόρκη το 2001, ως το Παρίσι του 2015 (το Παρίσι που χτυπήθηκε και τον Γενάρη, στο Σαρλί-Εμπντό), η εκστρατεία τρόμου της Αλ Κάιντα και του ISIS βασίζονται και χρησιμοποιούν τα μέσα του μοντέρνου δυτικού κόσμου που υποθετικά πολεμούν. Οι ίδιες οι οργανώσεις συμμετέχουν κανονικά στα υπόγεια δίκτυα οικονομικών συναλλαγών, στο εμπόριο όπλων, λευκής σαρκός, πετρελαίου και αρχαιοτήτων με τους δυτικούς συνεργάτες τους, χωρίς συνειδησιακό ή θρησκευτικό πρόβλημα. Γνωρίζουν να χρησιμοποιούν το Ίντερνετ και να προσελκύουν συνεταίρους και πελάτες.

Η επίκληση του Κορανίου και του Ισλάμ αποτελεί το αναγκαίο συμπλήρωμα δικαίωσης και ταυτόχρονα το κεντρικό ενωτικό νόημα, μα είναι ένα νόημα απονεκρωμένο, κενό και ιστορικά στείρο, όπως όλα τα παραδοσιακά νοήματα μέσα σε έναν κόσμο με διαρκώς επιταχυνόμενο παρόν. Ο θεός δεν είναι πλέον ούτε Κύριος, ούτε

Λόγος, όπως κατά καιρούς υπήρξε στην αξιωματική βάση των κυρίαρχων φαντασιακών σημασιών. Ο Θεός είναι θέαμα. Και ως θέαμα τον χρησιμοποιούν, το αποτρόπαιο θέαμα των αποκεφαλισμών και ο υπολογισμένος μηδενισμός της ισοπέδωσης. Ως θέαμα ο Θεός βοηθά την μηχανή του ISIS να απλώνεται σε κερδοφορία και ανθρωποθυσία και να φτάνει μέχρι την καρδιά της Ευρώπης, απλώνοντας τον τρόμο που κυοφορεί και στους πληθυσμούς των περιοχών όπου κυριαρχεί.

Γράφαμε τον Γενάρη για τη σφαγή στο Σαρλί-Εμπντό: «*…Χτυπήθηκαν από τις σφαίρες των Ισλαμιστών. Όχι των Αράβων ή των Μεσανατολιτών ή των Περσών ή των Ασιατών. Των Ισλαμιστών. Το Ισλάμ είναι δόγμα οικουμενικό, ούτε γλώσσα ούτε κουλτούρα ενός λαού, είναι θρησκεία, είναι επιλογή. Και όπως και οι άλλες θρησκείες, είναι εξ ορισμού ενάντια σε κάθε έννοια ελευθερίας, μουσουλμάνος σημαίνει υποταγμένος στον θεό, όπως ο μεσαιωνικός ή αμερικάνικος χριστιανικός φονταμενταλισμός. Το Ισλάμ είναι εξ ορισμού σκοταδιστικό, όπως κάθε μεταφυσικό δόγμα. Δεν είναι «στοιχείο μιας άλλης κουλτούρας», «γούστο ενός άλλου πολιτισμού». Είναι ένας οδοστρωτήρας ομογενοποίησης που ισοπέδωσε μυριάδες κουλτούρες, γλώσσες και πολιτισμούς όταν επεκτάθηκε κατακτητικά στον μισό γνωστό κόσμο, λίγα χρόνια μετά την επινόησή του από τον Μωάμεθ. Όπως υπήρξε και ο Χριστιανισμός, μέχρι ο διαφωτισμός να διαλύσει τη μηχανή του οδοστρωτήρα. Στις χώρες του Ισλάμ, διαφωτισμός δεν πρόλαβε να έρθει, ήρθε η αποικιοκρατία. Στράφηκαν άραγε οι αποικιοκράτες ενάντια στους θεσμούς του Ισλάμ; Όχι, μόνο ενάντια στους εξεγερμένους λαούς. Δεν μπορούμε να ξεχνάμε πως κάθε θρησκεία είναι θεμέλιο της ετερονομίας. Το ίδιο δόγμα που δικαίωσε (όπως και οι λοιπές μονοθεϊστικές θρησκείες) τη δουλεία επί αιώνες και την υποδούλωση των γυναικών, το ίδιο δόγμα εμψύχωσε την σφαγή στο Παρίσι.*»

Η εγκατάλειψη των προηγούμενων μορφών πάλης και η επανεμφάνιση του ανθρωπολογικού τύπου του μάρτυρα- καμικάζι αποτελεί ένδειξη της υπερδιόγκωσης της σημασιακής απόδοσης της αυτοθυσίας, η οποία είναι πράξη εκμηδένισης-θανάτωσης του Εγώ

που συνδέεται με μία υπερφυσική φαντασιακή διασφάλιση αιωνιότητας. Είναι, όπως και ο φασισμός, μία εκμηδένιση του Εγώ μπροστά στο Απόλυτο της Εξουσίας. Η εσωτερική συσσωρευμένη απελπισία εξωτερικεύεται εκρηκτικά μεταφέροντας την εσωτερική κόλαση στον εξωτερικό κόσμο ως διπλό τρόμο, τρόμο καταστροφής και αυτοκαταστροφής.

Οι κοινωνίες στις οποίες κυριαρχούν οι Ισλαμιστές είναι και αυτές θύματα της εκστρατείας φρίκης. Η βίαιη επιβολή του Νόμου της Σαρία με χιλιάδες εκτελέσεις, σε κοινωνίες πρόσφατα τσακισμένες από έναν ασυμμέτρο πόλεμο, αντανακλά αντίστροφα την εσωτερικοποίηση κάθε εξωτερικού διαχωρισμού, τον κατατεμαχισμό των κοινωνιών στο όριο της έντασης μεταξύ παγκοσμιότητας και τοπικότητας.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ενώ οι αραβικές εξεγέρσεις στις περισσότερες περιοχές τουλάχιστον εκτόπισαν τα καθεστώτα, στη Συρία το έργο παίχτηκε και παίζεται διαφορετικά, από το 2011 μέχρι σήμερα. Εξαρχής, το καθεστώς του Μπαρ Αλ Ασάντ επιτέθηκε στο λαό που εξεγέρθηκε εναντίον του με όλα τα διαθέσιμα όπλα. Γρήγορα η βίαιη καταστολή της εξέγερσης οδηγήθηκε σε σφαγή και εμφύλιο.

Η κοινωνία της Συρίας που εξεγέρθηκε άρχισε να συμπιέζεται ανάμεσα σε διεκδικήσεις περιοχικότητας διαφόρων πολεμάρχων. Γρήγορα, τα μέτωπα θρυμματίστηκαν σε τοπικές συγκρούσεις και η κοινωνία άρχισε την μαζική έξοδο κατά εκατομμύρια. Το ISIS προέλασε γρήγορα από τα ανατολικά, ακολουθώντας την γραμμή των πετρελαιοπηγών. Γρήγορα, με την εκστρατεία φρίκης και τη μεταφορά της ενδοϊσλαμικής διαμάχης για κυριαρχία ανάμεσα στον Σαουδαραβικό Οίκο και το Ιρανικό τόξο (ο πρώτος στηρίζει το ISIS και τις θυγατρικές του, το δεύτερο τη Χεζμπολάχ και τους θύλακές της), οι Η.Π.Α. και η Ε.Ε. εισήλθαν στην Συρία. Η αυτονόμηση και επέκταση της Ρώσικης επιρροής έφερε και τους Ρώσους, στο πλευρό του Ασάντ. Η συμφωνία Η.Π.Α. – Ιράν φάνηκε να γέρνει την πλάστιγγα υπέρ των Δυτικών, όμως φανέρωσε το αγκάθι του Ισραηλινού κράτους. Το κουβάρι μετατράπηκε σε ωρολογιακή βόμβα.

Η αλυσιδωτή έκρηξη έφερε ένα τεράστιο κύμα προσφύγων, μία βίαιη μετακίνηση των ανθρωπίνων πληθυσμών πρωτοφανούς μεγέθους, που διαρρηγνύει και επαναπροσδιορίζει ότι απέμεινε από τις παραδοσιακές ταυτότητες και σημασίες, επαναφέρει το νόημα της κοινωνικής αλληλεγγύης στις ρίζες του κοινωνικού φαντασιακού και γιγαντώνει το χάσμα μεταξύ κρατικών μηχανισμών και κοινωνικής ροής με ρυθμούς καθημερινούς. Αυτό το τεράστιο κύμα ανθρώπων είναι που πραγματικά παγκοσμιοποίησε την Συριακή κρίση και έσπασε τα στεγανά της 'τοπικής σύγκρουσης'.

Η αναβάθμιση της Συριακής κρίσης οδηγήθηκε από την επέκταση της φρίκης. Αυτή η επέκταση αποτελεί και την στρατηγική και τακτική επιλογή του ISIS για την επέκταση αλλά και θεμελίωση της κυριαρχίας του στις περιοχές που ελέγχει. Τα χτυπήματα στο Παρίσι αποτελούν κλιμάκωση αυτής της στρατηγικής που απευθύνεται ταυτόχρονα εκτός και εντός, εκτός, στις Δυτικές δυνάμεις και κοινωνίες τους, εντός, στο ενδο-Ισλαμικό πεδίο συμφερόντων και τους υποταγμένους πληθυσμούς, εκτός, στην παγκόσμια κοινωνία που αναπαράγει την εικόνα και το σοκ της φρίκης μέσω του διαδικτύου, καθιερώνοντάς την, εντός, στη ψυχή του κάθε τζιχαντιστή που βιώνει το μέλλον του μέσα στην εκμηδένιση των 'αδελφών του'. Τα χτυπήματα θολώνουν τις ίδιες της σημασίες 'εντός' και 'εκτός', τις κάνουν ανταλλάξιμες, μεταφέρουν τον εξωτερικό πόλεμο στο εσωτερικό, χωρίς όμως να αμφισβητούν τα φαντασιακά σύνορα μεταξύ τους.

Το ISIS με την στρατηγική της φρίκης ταυτόχρονα οριοθετεί την περιοχή επιρροής του και αποδιοργανώνει την οριοθέτηση του πολέμου, αναβαθμίζοντας την τακτική της Αλ Κάιντα με θεαματικούς όρους. Οχυρώνει τα σύνορα των κοινωνιών και ταυτόχρονα διασπείρει την βία πέραν κάθε συνόρου, στην παγκόσμια καθημερινότητα. Είναι εύλογο οποιαδήποτε πολιτική ιδεολογία ή στάση τρέφεται από τον αποκλεισμό και τη βία να ενδυναμωθεί όταν οι όροι του παιχνιδιού μετατρέπονται σε όρους αποκλεισμού και βίας. Τα χτυπήματα των Ισλαμιστών τροφοδοτούν τις φιλοδοξίες των ρατσιστών και ακροδεξιών από την άλλη πλευρά γιατί κάθε πολιτική του τρόμου είναι επικοινωνιακή και

αλληλοσυμπληρωματική.

Το ζήτημα είναι να βρεθεί μια άλλη όψη, ένα θετικό νόημα, η θέσμιση μίας νέας, αυτεξουσίας της κοινωνίας, μίας θετικής κατάργησης του κράτους μέσα από αμεσοδημοκρατικές κοινότητες. Δεν είναι μια ευχολογία, είναι το άλλο νόημα που ξεπήδησε από την Συριακή κρίση, από την ανάδυση των ελεύθερων, αυτόνομων κοινοτήτων της Rojava. Οι μαχητές τους ήταν αυτοί που σταμάτησαν την επέλαση του ISIS, που έδειξαν έναν άλλο δρόμο ενάντια στη βαρβαρότητα, αυτοί που βομβαρδίζονται από όλες τις πλευρές, γιατί ανοίγουν ένα παράθυρο σε έναν άλλο κόσμο. Είναι μία πραγματική απειλή για κάθε κατεστημένη εξουσία.

Φανέρωσε πως οι πλέον μονολιθικές κοινωνίες πλέον ραγίζουν, πως οι κλειστές κοινότητες γκρεμίζουν τα τείχη τους, πως οι σημασίες της ελευθερίας διαπερνούν τα πλέον στεγανά φαντασιακά σύνολα και διαποτίζουν νέες εξεγέρσεις. Πράγματι, η ίδια η δυνατότητα ανάδυσης ενός τέτοιου κινήματος είναι καινοφανής και μας αφορά άμεσα.

Εδώ τίθεται το ζήτημα των θεσμών, όχι απλώς ως αυτοθεσμών, αλλά ως θεσμών αυτονομίας, με περιεχόμενο αυτονομίας, ως πολιτικές εκφράσεις του αυτεξούσιου και της ελευθερίας κάθε ανθρώπου. Η μορφή των θεσμών αυτών και η διαρκής τους επαναθέσμισης είναι μία δημιουργική διαδικασία που δεν αποκρυσταλλώνεται παρά μόνο στην πραγματικότητα. Αν υπάρχει κάτι ενάντια στην βαρβαρότητα του ISIS, αυτό βρίσκεται εκεί, στον αγώνα των ελεύθερων κοινοτήτων, για ένα νέο έκκεντρο νόημα της ελευθερίας ενάντια σε κάθε σκοταδισμό.

Το κοινωνικοϊστορικό πεδίο όπου ξεδιπλώνονται τα γεγονότα δεν είναι πια περιοχικό ή τοπικό, αλλά παγκόσμιο. Οι σκοτεινές δυνάμεις που αποδεσμεύτηκαν το 2001 απειλούν διαρκώς το μέλλον και το παρόν μας με την πανουργία της καθημερινότητας. Το πρόταγμα της κοινωνικής αυτονομίας και η παγκόσμια δικτύωση της κοινωνικής αλληλεγγύης και της άμεσης δημοκρατίας είναι η μόνη δυνατή απάντηση των κοινωνιών απέναντι στην βαρβαρότητα.

Ναι! Εμείς είμαστε Σαρλί

Αλέξανδρος Σχισμένος

Ανατρίχιασαν άραγε όλοι από το στυγερό έγκλημα του Παρισιού; Κάποιοι δεν μπορούσαν να μην ανατριχιάσουν. Κάποιοι όφειλαν να ανατριχιάσουν. Και κάποιοι έπρεπε να φανούν σαν να ανατρίχιασαν.

«Είμαστε όλοι Σαρλί» ήταν το σύνθημα της πορείας του 1,5 εκατομμυρίου και το σύνθημα που κυριάρχησε στην παγκόσμια επικαιρότητα τις πρώτες μέρες του 2015. «Είμαστε όλοι Σαρλί» είπαν χιλιάδες ανώνυμοι και μία χούφτα ετερόκλητοι επώνυμοι από τη Μέρκελ μέχρι τον Τσίπρα. Σε ποιους αναφέρεται λοιπόν αυτό το «είμαστε»; Και τι σημαίνει Σαρλί Εμπντό;

Η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα θα διαφωτίσει και το πρώτο. Τι σημαίνει Σαρλί Εμπντό; Σημαίνει τον εικονοκλάστη διάδοχο του Hara Kiri, σημαίνει έναν έντυπο ελευθεριακό τόπο με ακονισμένο χιούμορ απέναντι σε κάθε αυθεντία, και βιτριολικό λόγο απέναντι στις κατεστημένες εξουσίες. Σημαίνει μία διαφωτιστική αιχμή πένας απέναντι στον σκοταδισμό, σημαίνει τη γλώσσα έξω, σημαίνει την απείθεια, σημαίνει το παιδί που δείχνει ότι ο βασιλιάς είναι γυμνός και τον Διογένη που σπρώχνει τον Αλέξανδρο για να χαρεί τον ήλιο. Σημαίνει παρρησία, θράσος, ελευθερία γνώμης και τη δύναμη του λόγου. Σημαίνει ένα περιοδικό που είχε εξώφυλλα που θα σκανδάλιζαν κάθε κληρικό ή πιστό, την Αγία Τριάδα σε τρίο και τον Αλλάχ να χαμουρεύεται με τον Μωάμεθ. Σημαίνει τον διαφωτισμό απέναντι στο δόγμα.

Αυτά σημαίνει το Σαρλί Εμπντό. Αυτά χτυπήθηκαν από τις σφαίρες των ισλαμιστών. Όχι των Αράβων ή των Μεσανατολιτών ή των Περσών ή των Ασιατών. Των Ισλαμιστών. Το Ισλάμ είναι δόγμα οικουμενικό, ούτε γλώσσα ούτε κουλτούρα ενός λαού, είναι

θρησκεία, είναι επιλογή. Και όπως και οι άλλες θρησκείες, είναι εξ ορισμού ενάντια σε κάθε έννοια ελευθερίας, μουσουλμάνος σημαίνει υποταγμένος στον θεό, όπως ο μεσαιωνικός ή αμερικάνικος χριστιανικός φονταμενταλισμός. Το Ισλάμ είναι εξ ορισμού σκοταδιστικό, όπως κάθε μεταφυσικό δόγμα. Δεν είναι «στοιχείο μιας άλλης κουλτούρας», «γούστο ενός άλλου πολιτισμού». Είναι ένας οδοστρωτήρας ομογενοποίησης που ισοπέδωσε μυριάδες κουλτούρες, γλώσσες και πολιτισμούς όταν επεκτάθηκε κατακτητικά στον μισό γνωστό κόσμο, λίγα χρόνια μετά την επινόησή του από τον Μωάμεθ. Όπως υπήρξε και ο Χριστιανισμός, μέχρι ο διαφωτισμός να διαλύσει τη μηχανή του οδοστρωτήρα. Στις χώρες του Ισλάμ, διαφωτισμός δεν πρόλαβε να έρθει, ήρθε η αποικιοκρατία. Στράφηκαν άραγε οι αποικιοκράτες ενάντια στους θεσμούς του Ισλάμ; Όχι, μόνο ενάντια στους εξεγερμένους λαούς. Δεν μπορούμε να ξεχνάμε πως κάθε θρησκεία είναι θεμέλιο της ετερονομίας. Το ίδιο δόγμα που δικαίωσε (όπως και οι λοιπές μονοθεϊστικές θρησκείες) τη δουλεία επί αιώνες και την υποδούλωση των γυναικών, το ίδιο δόγμα εμψύχωσε την σφαγή στο Παρίσι.

Δεν είδαμε λοιπόν κάποια απελευθερωτική ένοπλη οργάνωση απέναντι στους κατοχικούς καταπιεστές, δεν είδαμε κάποια πολιτική δολοφονία κάποιου πολιτικού, είδαμε ένα στοχευμένο χτύπημα απέναντι στην ελευθερία του λόγου, στην ελευθερία της σκέψης. Το ίδιο δράμα που έστειλε κάποτε τον Τζορντάνο Μπρούνο στην πυρά, όταν αυτός έφτυσε τον εσταυρωμένο, είδαμε, με μοντέρνο ένδυμα.

Γι’ αυτό δεν είναι Σαρλί οι κυβερνώντες και οι ελίτ. Αυτοί δεν χτυπήθηκαν από τους τζιχαντιστές, αυτοί συνεργάζονται με τους ιμάμηδες και τους εμίρηδες, τα αφεντικά δηλαδή των «εξεγερμένων ισλαμιστών». Τα πολιτικά αφεντικά της Ευρώπης κάνουν δουλειές με τις ισλαμικές ελίτ, τζιχαντιστικές και κρατικές, το ISIS και τους Σαουδάραβες. Δεν ανησυχούν πλέον οι άρχοντες για τους ασσασσίνους. Οι ασσασσίνοι χτυπάνε τον κοινό εχθρό, την ελεύθερη γνώμη. Ο Ζαν-Μαρί Λεπέν ήταν τουλάχιστον ειλικρινής. Αυτός δεν είναι Σαρλί. Ούτε οι συνδαιτυμόνες του,

κι ας βγαίνουν με κλοιό μπάτσων στους δρόμους. Πρέπει να φανούν ότι είναι Σαρλί, για να μην γίνει ορατό το τεράστιο χάσμα που τους χωρίζει από εμάς, που ερωτευτήκαμε τον Βολίνσκι μαζί με τον Μάη του ’68.

Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 17